

SLOVENE

Naročnina mesečno
18 Lir, za inozem-
stvo 20 Lir — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 34 Lir, za
inozemstvo 50 Lir.
Ček. rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inserate,
Podružnica:
Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tuje-
ga izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Izloži vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Abbonamenti: Mese
18 Lire, Estero, me-
se 20 Lire, Edizione
domenica, anno 34
Lire, Estero 50 Lire.
C. C. P. Ljubiana
10.650 per gli abbo-
namenti: 10.349 per
le inserzioni.
Filiale:
Novo mesto.

Silen zgodovinski govor Duceja

Danes gre za večne vrednote: treba je vztrajati, sovražiti nasprotnika
in se boriti do zmage

Rim, 2. decembra.

Duce je govoril danes zjutraj na plenarnem zborovanju zakonodajnih komisij zbornice fašijev in korporacij. Vsi narodni svetniki so bili oblečeni v fašistično uniformo, tribuna za senatorje je bila napolnjena. Ko se je zborovanje otvorilo, je predsednik Dino Grandi sporočil o dovoljenih dopustih tistim svetnikom, ki so jih bili zaprosili. Ob 11 je Duce vstopil v dvorano pozdravljen s toplimi vzkliki. Tajnik PNF je odredil pozdrav Duceju in ob ponovnem vzklikanju je Duce začel govoriti.

Duce govori

Duce, ki je imel pred seboj samo nekoliko zapiskov, je govoril takole:

»Vi dobro veste tovariši, kako zoprn mi je govoriti tudi v časih, ki se običajno imenujejo mirni ali normalni časi. To zavisi od mojega prepričanja, ki je tako, da se človek na sto primerov v 75. kesa, da je govoril in samo v 25 primerih, da je molčal. V drugi vrsti je moje prepričanje, da je v vojnem času, ko govori s svojim močnim glasom top bolje, če se manj govori. V vsakem primeru je treba govoriti o zaključkih in le redko o tem, kar bo v bodoče. To moje prepričanje je še ojačeno spričo vojne, ki je sedaj zavzela obseg, ki ga lahko imenujemo kozmičnega. Tako je univerzalen, da vojna vedno prehiteva besede, vojna, ki se je ogromno razširila po svetovnem prostoru, ter se tako seveda tudi v razmerju podaljša časovno. V zadovoljstvo mi je, da me italijanski narod ni zahteval prevečkrat na govorniški oder, kajti italijanski narod, ki je gotovo eden izmed najinteligentnejših na svetu, če ne najinteligentnejši, nima potrebe po preveč propagandističnih čenčah, zlasti po propagandi, ki ne bi bila izredno inteligentna. Vendar po 18 mesecih molka smo sedaj stopili v 30. mesec vojne. Imam bežen vtis, da si dober del italijanskega naroda zopet želi čuti moj glas. Moj današnji govor tedaj ne bo govor, pač pa bolj politično vojaško poročilo, bolj vojaško kakor politično. To bo govor podatkov števil in dejstev, z drugimi besedami izmed prvih 30 mesecev vojne. To ni govor, ki sem si ga obetal imeti ob 20 obletnici. Na drugi strani se je 20 letnica praznovanja na najbolj izmed načinov, ko je za vse tudi za pozabljivce in ljudi slabega spomina, obnovila vse, kar je režim napravil v teku 20 let udejstvovanja. To je ogromno delo, ki bo zapustilo neuničljive sledove za vse veke v italijanski zgodovini.

20 letnico smo praznovali s prosulo amnestijo, ki je odprla vrata zaporov okrog petdeset tisoč ljudem in ki je osvobodila konfinacije tudi tako imenovane politične kaznjence, kar je vsekakor dokaz sile režima. Končno smo jo praznovali z vsem kompleksom socialnih ukrepov, ki bi v drugačnih časih dvignili val visokega navdušenja, kajti v tem pogledu smo mi dejansko pred vsemi drugimi izjavami brez izjeme. Glavni dogodki teh osemnajstih mesecev, ki so potekali od 1. junija 1941 do danes, so sledeči: vojna proti Rusiji, vojna intervencija Japonske, izkrcanje Angloameričanov v severni Afriki. Vojna sila Rusije zame ni pomenila presenečenja, razen če se ne omejim na stališče, ki bi ga imenoval kvalitativnega. Leta 1933 ali 1934 je italijanski glavni stan prejel s strani ruskega glavnega stana povabilo, naj bi poslal komisijo, da bi prisostvovala manevrom rdeče armade, ki so se vršili v okolici Moskve. Porabil sem to priliko, da sem poslal komisijo, ki ji je predsedoval general Francesco Saverio Grazioli, moč neoporečne poklicne izoblasti in ostre opazovalnega duha. Ko se je vrnil, mi je podal

zelo podrobno poročilo, ki sem ga prečital z največjo pozornostjo in ki me je prepričalo, da se na vzhodu dogaja nekaj novega in da je bila rdeča vojska sedaj nekaj povsem drugega, nego tiste čete, pobrane na slepo, ki so se dale leta 1920 pod varšavskimi zidovi premagati od nič manj na slepo zbranih poljskih in francoskih čet. Kako leto pozneje me je kinematografski prikaz, ki sem ga dal ponovno predvajati počasneje, da bi ga mogel bolje proučiti, prikaz neke boljše- viške parade na kremeljskem trgu v Moskvi, prepričal, da se je na vzhodu končno izoblikovala mogočna čisto militaristična država, ki se je od- povedala mednarodni revoluciji, s poedinimi na- cionalnimi revolucijami, a je hotela razširiti re- volucijo po celini in po vsem svetu s pomočjo svo- jih bajonetov. Bilo je tedaj po mojem mnenju po- trebno, da si Os zagotovi hrbet, in moje globoko prepričanje je, da je bila ta doba izbrana z jasno razsodnostjo. Če bi se bila stvar še nekoliko za- vlekla, bi se bili dogodki lahko čisto drugače raz- villi.

Mi smo tako objektivni, da priznamo, da se je ruski vojak bojeval dobro, toda bolje se je bo- jeval nemški vojak, ki je polotkel ruskega.

Zmaga nad rusko zimo

Treba je priznati, da samo vojski, kakor sta nemška in italijanska CSIR (italijanski ekspedi- cijski zbor v Rusiji), ki se imenuje danes ARMIR (italijanska vojska v Rusiji) bili kos preizkušnji zime, kateri ni bilo primera v dobi 14 let. Danes je Rusija izgubila svoja najrodovitnejša ozemlja, najbogatejša na surovinah, izgubila je od osem- deset do devetdeset milijonov prebivalcev. Prido- bitev tega ozemlja nam omogoča gledati v bodo- nosti s stališča surovin in s stališča prehrane z večjim zaupanjem. Lahko zatrdim, da je bila an- gloameriška pomoč do tega trenutka zelo neznatna. Simpatično je, da Rusi niso nikoli želeli, da bi po njihovih tleh teptal ameriški ali angleški vojak. Mislim, da tu ni treba preiskovati skrivnosti tako imenovane ruske slovanske, orientalske ali ka- kršne koli si bodi psihologije. Ni niti najmanjšega dvoma po mojem, da se bo v tej orjaški igri, ki mora ustvariti Novo Evropo in ustaliti meje med Evropo in Azijo, odločilna in končno veljavna zma- ga nasmejala orožju Osi.

Roosevelt je hotel vojno

Če je kak človek na svetu ki je satansko hotel vojno, tedaj je ta človek predsednik Zedinjenih držav Amerike, izzivanja ki nam jih je metal, ukre- pi, ki jih je povzel proti nam, delo njegove pro- pagande, vse to dokazuje, da ta človek, ki je tudi dal svečano obljubo ameriškim materam, da nji- hovi sinovi ne bodo nikoli šli umirati preko meja Zedinjenih držav, ta človek je namenoma hotel vojno. Seveda Japonska ni mogla čakati, da bi Ze- dinjene države prve začele streljati. To bi bilo viteštvo starih časov, ki morda nikoli ni obstojalo in tako je Japonska storila prav, da ni čakala za- dnjega trenutka, ter je prizadela oholim Američa- nom oni strašni poraz, ki danes same Američane sili k dnevu žalosti in molka.

Japonska — jamstvo za zmago trojne zveze

Tako je vstop Japonske v vojno na strani troj- nega pakta absolutno jamstvo za Zmago, kajti Ja- ponska je nedosegljiva in nepremagljiva. Ves an- gleški položaj na Daljnem vzhodu se je zrušil, ka- kor hišica iz kart. Tako se je zgodil nenavaden ka- loper v zgodovini, da je Japonska v malo mesecih iz siromašne države, kakor smo mi, postala še ne prva po bogastvu med državami sveta, pa gotovo med prvimi, torej moramo priznati, da je to pra- vično in da je to nagrada za njeno vrlino. Tako se je Japonska obogatela na evrovinah, za katere so osiromašili naši neprijatelji, in ne mine dan, da bi ameriški ponos ne bil zadet, ne bil zdrob- ljen. Kje so danes ameriški preroki, ki so mislili na likvidacijo Japonske v treh tednih ali kvečjemu v treh mesecih? Očitno niso vedeli ničesar o vo- jaški sili Japonske in razen tega o njenem moral- nem ustroju, radi katerega v tej deželi Cesar ni le avtoriteta, ampak digniteta božanstva in katerega vojak, padli, v boju, postanejo bogovi. Je v res- nici težko premagati narod, ki ima v sebi moralne rezerve take vrste.

»Tragikomedija« pričakovanja

Tretji dogodek: izkrcanje Angloameričanov v Severni Afriki, ali »tragikomedija« pričakovanja. V resnici v življenju ni vedno prednost videti preko griča; toda tuci to se je dalo lahko predvi- devati. Informacij ni nedostajalo. Tih eoglasje med ameriški častniki v civilu in francoski častniki v uniformi je bilo očitno. Vsi v Franciji so bili pričaši čakanja, to je vsi so stali in morda še stoji in morda bolj ko prej pri oknu. Izkrcanje ni bilo nič slavnega, ker se je izvršilo ob skrivni napadencev. Nikoli nisem dal nikake važnosti čast- nim besedam, premočnim častnim besedam, ki so bile izmenjane. Naposled pa, ko so stvari došle do svojega epiloga z izkrcanjem dne 8. novembra,

sem obvestil Berlin, da je neizogiben, potreben in takojšen ukrep, zasedba vse Francije s Korziko vred. Führer in jaz sva hotela še enkrat verjeti tej tridokrat dani častni besedi, namreč častni be- sedi admirala, ki je poveljeval brodomu v Toulonu. Hotela sva verjeti. V izvestnem trenutku so bili dokazi, da se misli na pobeg brodoma in na zdru- ženje z britanskim brodomom, ki se je pač dvakrat približalo med Baleari in med Sardinijo, tako oči- to, da tudi v tem primeru ni bilo izgubljati niti minute časa. Treba je bilo zasesti Toulon in od- straniti nevarnost. To se je tudi napravilo. Anglo- saska propaganda olepšuje z neresničnimi podro- bnostmi to epizodo. Nič junaškega ni bilo na fran- coski strani, kajti mrtvih so našli dva, ranjencev pa sedemnajst. Razorožitev vojnih odredov ter le- talstva se je izvršila v popolnem redu, lahko se reče ob popolni moralni neudeleženi vsega fran- coskega naroda.

Napadi na civilno prebivalstvo

Vzporedno z obnovitvijo ofenzive na fronti pri Alameinu — bila je to edina zmaga, ki jo je dolel Velika Britanija lahko zabeležila — so se začela bombardiranja italijanskih mest. Glede tega bom- bardiranja bom sedaj dal točne številke, (zanje od- govarjata podtajnik za notranje zadeve za točnost števila padlih, minister javnih del za točnost po- vzročne škode). Navajam te številke, da dokazem, da so bile nekatere vesti, ki so se širile, pretrane, in da dokazem, da so Angleži predvsem bombar- dirali civilne četiri naših mest. V Milanu je po- rušenih trideset hiš, težko poškodovanih štiristo enajst, lahko poškodovanih tisoč devet sto tri in sedemdeset, skupno zadetih hiš dva tisoč štiri sto štirinajst. V Turinu popolnoma porušeni hiš sto ena in štirideset, težko poškodovanih osem sto štiri in sedemdeset, lahko poškodovanih dva tisoč, sto pet in devedeset, vseh zadetih hiš tri tisoč devet sto trideset. V Savoni popolnoma porušeni šest hiš, težko poškodovanih štiri in štirideset, lahko poško- dovanih devet sto sedemdeset, skupaj zadetih hiš tisoč dvajset. V Genovi popolnoma razrušenih hiš sto sedem in osemdeset v središču mesta in dve sto tri v celi občini. Težko poškodovanih v središču tisoč šest v celi občini tisoč devet in štirideset. Lahko poškodovanih hiš pa štiri tisoč pet sto devet in šestdeset v središču in štiri tisoč osem sto devet in šestdeset v celi občini. Vsega pet tisoč sedemsto dovoinesedemdeset hiš v središču in šest tisoč sto enajst v celi občini. Odločili smo se, da ostanje popolnoma porušene hiše v takem stanju do konca vojne. Druge bolj ali manj težko po- škodovane boje obnovljene in popravljene.

Celotno število mrtvih in ranjenih med civil- nim prebivalstvom zaradi letalskih napadov in ob- streljevanja z morja po sovražniku od začetka vojne do 30. novembra 1942-XXI. znaša tisoč osem sto šest in osemdeset mrtvih in tri tiso tri sto dva in trideset ranjenih, od katerih odpade osem sto osem in trideset mrtvih in devet sto štirideset ranjenih na razboje od 23. oktobra do danes. V teh osem sto osemdeset mrtvih so zapadeli tudi oni iz tako imenovane galerije delle Grazie v Genovi. To vam dokazuje še enkrat, da mi spoštujemo res- nico. Mi prepuščamo Američanom in Angležem fašenje laži. Imamo pravico zahtevati, da naj no- bešen Italijan ne dvomi niti najmanj o tem, da je vse, kar pravijo naša uradna poročila, popolna res- nica. Mi smo edina država v vojni, ki objavlja po- imenske spise svojih izgub in to delamo iz dveh razlogov: da dokazemo, da so to izgube niti ena več, niti ena manj in da rešimo iz nepoznanja te sinove Italije, ki umirajo v boju.

Slavno padli za domovino

Padlih vseh Italijanskih Oboroženih Sil je v prvih tridesetih mesecih vojne štiridesettisočde- stodevetnajst, od katerih odpada na vojsko šest- intridesettisočsedestodevetnajst, na mornarico dva- tisočosemstosemstosem, na letalstvo tisočštiristo- dvajset. Ranjencev je: v vojski osemstosemstosem- desetpetinštirideset, v mornarici tritisočpetsto- devedindevdeset, v letalstvu tisočšeststodvajset. — Ujetnikov je dvestovaintridesettisočsedemstoosem- inšedemdeset, od teh jih odpada na vojsko dve- stopetnajtisočpetstodvanajst, na mornarico dva- najsttisočdvestoštiriinosemstosem, na letalstvo pe- tisočdevetstodvainosemstosem. Pogrešancev je skup- no sedemintridesettisoč sedemstotrinajst, od teh petindvajsttisočdevettotrindevst v vojski, de- settisočtristodevetdeset v mornarici in dvatisoč pri letalstvu. Kadar govorimo o pogrešanih, koleba naše čustvovanje med strahom in nado. Po pre- teku izvestnega časa je treba priznati, da se bodo morali smatrati ti pogrešanci kot padli.

Uspehi Kr. mornarice in Kr. letalstva

V teku tega časovnega razdobja znaša po po- datkih statističnega operativnega urada Superma- rine sovražno trgovsko brodomje, ki ga je po- topila Kraljeva mornarica, do stosedemstosem- deset enot v skupni tonazi enmilijondvestpetinštisoč- osemstoenaundvajset ton. Sovražno vojno ladjeje, ki ga je potopila Kr. mornarica znaša do stoštiri-

deset enot, skupno tritotritrindvesttisočdevetsto osemstosemstosem ton. Sovražnik je potopil stodva- inšestdeset naših vojnih ladij v skupnem iznosu dvestosedemindvajsttisočstodvainosemstosem. Ti vse smo javili v naših uradnih poročilih. Toda i potopitvam, ki jih je izvršila Kraljeva mornarica, je treba dodati one, ki jih je izvršila Kraljevo le- talstvo. Kraljevo letalstvo je potopilo dvainšestde- set vojnih ladij raznega tipa, med temi dvajset križark in osemnajst lorcev ter stosedemnajst tr- govskih ladij, skupno osemstodvainosemstosem- tritotritrindvest ton. Kar so tiše sovražnega letalstva so podatki tiše: gotovo zbitih letal (mi smo skraj- no previdni, preden pravimo, da je letalo zbito, čisto zahtevam fotografijo) je tisočosemsto, ver- jetno zbitih pa sedemstotrinajst; na tleh gotovo uničenih tritotritrindvestdeset, verjetno uničenih stodevetdeset.

Število sovražnih ujetnikov

Vojni ujetniki, ki so v naših rokah predstavl- ljajo tele številke: Angležev je v Italiji: generalov enaindvajset, častnikov raznih činov dvatisočtristo- šestinsedemdeset, podčastnikov in vojakov dva- intridesettisočsedemstosemstotrinšestdeset. Drugi so na poti, tako da bo znašalo celotno število: enain- dvajset generalov, dvatisočštiristodvanajst častni- kov raznega čina, devetintridesettisočdevettinosem- deset podčastnikov in vojakov. Vsi ti so pravi An- gleži, rojeni v Združenih kraljevini. Nato pridejo vse ostale narodnosti, tako da prihajamo do na- slednjih končnih števil: generalov devetindvajset, častnikov raznega čina štiritisottristo, podčastnikov in vojakov devetintridesettisočsedemstosemstosem- deset. S temi ujetniki ravnamo po pravilih medna- rodnega prava.

Nečloveško postopanje z italijanskimi ujetniki

Ali to lahko rečemo tudi za naša ujetnike v sovražnih rokah? Boli me, ko moram povzročiti kako razočaranje v družinah onih, ki imajo si- nove v ujetništvu. Toda resnica je treba povedati. In resnica je ta, da razen v nekaterih področjih ravnanja Angleži z italijanskimi ujetniki skoraj povsod nečloveško. Evo najnovejšega pisma: Da- nes sem prejel pismo od svojega očeta, ki mi pravi, da so našega sina ujeli Angleži. Vaš dra- gi sin je bil težko ranjen na nogi in ni mogel hoditi. Nek angleški vojak ga je ustrelil v glavo in ga ubil. Tovariši so mu priredili časten po- greb. Stvar je zelo žalostna: poznal sem našega sina, bil je vrl mladenič. Nas je 1200 v tem kra- ju, ki ga ni treba imenovati, smo bosi, brez ob- leke, brez zdravil. Ako dobro ravnamo z an- gleškimi ujetniki, je to najhujša žalitev, ki jo lahko prizadenemo italijanskim bojevnikom, ki so v ujetništvu. Podlo so streljali večkrat iz za- žitnih ograj. Angleški častniki so čisto topli italijanske častnike; neverjetna divjaštva so zagrešili nad nami in celo nad bolniki, ranjenci in pohabljeni. Glad in pomanjkanje je njihov delež. Nametani so kakor slabo blago v živalskih vozovih. Častniki vseh činov in starosti so prisiljeni nositi pratež angleških vojakov, celo temnopolnih vojakov. In sedaj moram prebrati vse: Angleži so prokleti, toda še bolj prokleti so oni Italijani, ki z njimi dobro ravna.

Churchill ni dosegel svojega cilja

Tako sem prišel do enega izmed namenov svojega govora. Predsednik angleške vlade je pre- teklo nedeljo imel na radiu govor, ki je bil po velikem delu namenjen Italiji, ker je mislil, da ga mi ne bomo objavili. Nikakor! Danes ga bom jaz prečital. Prečital ga bom po onem delu, ki se ite mene osebnost. Churchill je dejal: »Nova letalska fronta, ki jo Američani in britansko le- talstvo ustvarjajo ob sredozemskih obalah, mora dati obilico novih možnosti v letu 1943. Naše ope- racije v francoski Severni Afriki nam morajo do- voliti, da prenesemo težo vojne na fašistično Ita- lijo na način, ki si ga njihovi grešni poglavarji niti niso predstavljali, še manj pa si ga je pred- stavljal nesrečni italijanski narod, ki ga je Mus- solini dovedel do tega, da je izkoristil in po- krit z nesrečo. Središča vojne industrije severne Italije so bila že podvržena tršim prijemom, nego so oni, ki so jih izkusila nekatera naša mesta po- zimi leta 1940. Toda, ako bo sovražnik pravočasno izgnan s tunijskega ozemlja, kakor je naš namen, bo vsa južna Italija, vsa njena pomorska opori- šča, vse njene tovarne in vsi drugi vojaški cilji, naj leže kjer koli, podvrženi dolgotrajnim letal- skim napadom, znanstvenim in uničujočim. Stvar italijanskega naroda je, stvar njegovih 40 milio- nov (treba je popraviti število milijonov, nas je 36 milijonov), da pove, ali hoče ali ne, da tako strahovita stvar zadene njegovo deželo. Ta go- vor moramo vzeti zares. Ze dlje časa nimam več utvar in morda jih nisem imel nikoli glede omi- ke angleškega naroda.

Ako slišete Angležem obleko, v kateri pijejo čaj ob petih popoldne, boste našli starega prarod- nega britanskega barbara s kožo, postikano z raz-

nimi barvami, ki so ga ukrotile resnično silne legije Cesarjeve in Claudijeve. Peledeet pokolenj ni bilo dovolj, da bi se v globini izpremenil notranji ustroj naroda. Šele med tem časom je bila ta prarodna veselina prevlečena s hinavskim firnežem v njihovih rokah, to je s svetim pismom iz starega in novega zakona. Zda se ne sme več govoriti o notranji in zunanji fronti. Je samo ena fronta, ki ima razne odede in po dobrem vojaškemu pravilu mora imeti tudi odede notranje fronte svojo porazvrtitev v globino. Leta 1938., pred petimi leti, sem dejal: Ne čakajte dvajset ure! Razpršite se po naših lepih poljanah! Pa bi kdo dejal, da se meni dogaja včasih kakor onim pešnikom, ki jih bolj citirajo kakor čitajo, ki jih bolj poslušajo kakor ubogajo. Treba je zmanjšati množice v mestih. Predvsem odpeljati ženske in otroke, treba je organizirati končnoveljavnost ali vsaj na pol končnoveljavnost preobljubenje. Vsi oni, ki si lahko udele življenja daleč od mestnih in industrijskih središč, so dolžni, da to storo. Nato je treba organizirati večerne izhode, tako da bodo ponoči ostali v mestih samo borci, to je oni, ki imajo državljansko in moralno dolžnost, da tam ostanejo. Tako bo lažje zgraditi v dovoljni meri zaklonišča, bolj utrjena od današnjih, za katere smo potrošili na sto in sto milijonov in ki bi, če bi bila zadeta v polno, ne mogla vzdržati bomb največjih kalibrov. To je recimo šibki del obrambe proti poletom. Je pa tudi močni del, ki ne bo nikoli dovolj izpopolnjen. Vesel sem, da vam lahko naznamim, da nam bo dala Nemčija mogočen prispevek v topništvu, zaradi česar bo naše topništvo obnemem z nemškimi prireditelji sovražnim letalom sprejem, ki ga zaslužijo. Toda namen tega Churchillovega govora je napraviti vtis na italijanski narod.

Pravilo je naslednje: Mi smo trdo in hrabro plemo, toda ti Italijani, tako občutljivi, bodo morali imeti sposobnost za potreben odpor? Jaz odgovarjam — Da! Dokler nimam nasprotnega dokaza, odbijam na najodločnejši način misel, da je italijanski narod manj prekaljen kakor angleški ali ruski. Če bi bilo to res, bi se morali dokončno odpovedati svojim nadam, da postanemo velik narod. Rim je bil zmagovit po Zami, toda velik je postal po Kanah. Ne rečem, da se v naših žilah pretaka vsa ona kri, ki je tekla po žilah starih Rimljanov, gotovo pa je, da smo mi narod, po katerega žilah se pretaka večji del krvi, ki je tekla po žilah starih Rimljanov. In bomo to dokazali. Torej bomo vzdržali. To nam nalagajo dolžnost, čast in dostojanstvo.

Sedaj vam bom prečital odstavke, ki se tiče mene: »En mož in samo en mož je privedel italijanski narod do te točke.« V resnici bi moral biti danes nekoliko ponosen, da me priznajo kot nasprotnika britanskega imperija in da sem v tem boju privedel a seboj italijanski narod. »On, nadaljuje Churchill v svojem govoru, ni imel nikake potrebe, da vstopi v vojno, ker ga nihče ni hotel napasti.« Tako tedaj! Ali jaz bi rad vedel, jeli britanski premier kdaj vprašal angleški narod, da bi zvedel, ali hoče vojno, ali je noče. In ali bi imel pogum vprašati danes angleški narod, da bi izvedel, ali hoče, da se vojna podaljša do nekončnosti. Kajti taka je demokracija: odreče v najvažnejših trenutkih. Takrat se več ne vpraša suverena naroda, takrat se več ne govori o volitvah in o glasovanju. Narod se uvrsti v čete in mora poslušati. Poiskusi smo, kar se je dalo, da bi ga primorali, da vztraja v nevtralnosti in da uživa mir in blagostanje. Izredna darila v razburkanem svetu. Ako bi bili ostali nevtralni, ne glede na nečestnost, bi bili danes v najgroznejši bedi, ker je jasno, da bi nobena izmed obeh strani ne prihitela na pomoč. Toda Mussolini ne bo mogel vzdržati skušnjave, da ne bi zahrbito zabolil poraženca Francije in Anglije, o kateri je mislil, da zanjo ni več nade. Zda jo treba govoriti nekoliko o tem znamenitem »enku z bodalom«. Vstop Italije v vojno je bil predviden za 5. junij. To je bil moj dan, ki sem ga sam določil in nemški glavni stan nas je prosil iz tehničnih razlogov, o katerih danes ni treba govoriti, naj odložim vstop v vojno do 10. junija. Nihče ni mislil, da bo konec vojne v Franciji tako nagle. Najmanj od vseh pa menda ravno Churchill, ki je nekoliko mesecev poprej občudoval v Parizu mimohod francoske vojske, 14. julija in je vzklikal tej vojski kot najmočnejši in najlepši na svetu. Toda polom je bil splošen. In z druge strani, ko smo mi napadli, je bila planinska brigada nedotaknjena, skoraj nedotaknjeno letalstvo in predvsem nedotaknjena mornarica. To je zelo važno v vojni, ki se mora razvijati v Sredozemlju, in zato dopuščamo en trenutek zaradi polemike, da smo mi zadali Franciji ta sunek. To bi bil en sam sunek od spredaj na sto sunkov, ki jih je Francija prizadela Italiji zahrbito v toliko stoletjih zgodovine od Talamone do Mentane. Churchill nadaljuje: »Njegove (Mussolinijeve) blazne sanje o cesarski elavi, njegovo poželjenje po osvojitvah in po plenu in brezprimerna surovost njegovega trinošstva so ga dovedle do tega sramotnega in usodnega dejanja. Zaman sem ga opominjal.« (Zbornica se smeje.) Ni hotel razpravljati, brez odziva je ostal modri poziv ameriškega predsednika v tem kamnitem sren, če bi bil pa poslušal poziv ameriškega predsednika, bi bil dejal v svoji notranjosti: »Ta mož ima srce iz mavca! Njegova hijenska čud je prešla vsako mejo dostojnosti in zdravega smisla.

Pravijo, da je ta gospod potomec vojvodske družine in da ima mnogo sinje krvi v svojih žilah. V svojih žilah pa se pretaka čisto in zdrava kri kovača. In v tem trenutku se čuti bolj, neskončno bolj gospoda, kakor ta človek, iz katerega uste, smrdečih po alkoholu in tabaku, prihajajo take nečedne nizkosti. — »Njegov imperij je šel po vodi.« Zadnja beseda še ni bila izrečena. Jaz vem, da ni niti enega Italijana ki bi ne hotel zopet preživeti spomladi leta 1936. »Smrtni boj stiska v kleščah nesrečno italijansko zemljo. Kaj lahko Italijani napravijo proti temu? Kratak sprehod z dovoljenjem Nemcev vzdolž obale, bežen po set Korziki, krvavo borbo proti junaškim domoljubom Jugoslavije, sijaj nemiljive sramote v Grčiji, ruševine v Genovi, Turinu in Milanu. Zda se sme biti dovoljeno nikomur in torej najmanj pa britanskemu premieru, da količikaj podvomi o vrlinah in junaštvu italijanskih vojakov. Nemški tovariši so prvi, ki to potrjujejo. Poljubni italijanski vojak na kopnem, na morju in v zraku pod dobrim vodstvom in dobro oborožen, se s svojim pogumom, s svojo odpornostjo proti nevarnostim, s svojo inteligenco ne boji primere z najboljšimi vojskami sveta. »En mož in režim, ki ga je on ustvaril sta povzročila nepregledne nesreče delavcem, nadarjenemu in neko srečnemu italijanskemu narodu.« Italijanski narod ni bil nikoli srečen. Italijanski narod je veliki neznan narod. Nihče ga ne pozna. O njem so navajali površne in lahkotne črte, toda njegovo globoko narodno bistvo, ki je preživelo največje žalost, je neznano temu občinstvu naroda, ki prihaja z vodilci in opazi v našem življenju samo najočitnejše poteze. To je narod, ki ni imel nikoli dovolj kruha. In vsakokrat, kadar smo poskušali napraviti si nekoliko prostora na svetu, smo vedno naleteli na zagrajena pota. Zagrajena pota ne samo v fašistični Italiji, marveč tudi čisti in enostavni Italiji, bodisi tudi Italiji Rudinija, Giovannia Giolittia in Orlanda. Nočejo obstoja Italije, Italije, ki goji

sen veličine: hočejo da bi bil italijanski narod ljubezniv, zabaven in postrežljiv. To je sen, ki ga goji anglosaški duh. Na koncu pravi ta gospod, da je »svet angleškega jezika do prihoda Mussolinija imel velike simpatije za italijanski narod.« To je ostanina laž. Kdo je prvi uvedel v zakonodajo plemenske razloček? Bila je to predemokratična zvezdnata republika, bile so to Zedinjene države, ki so ustvarile kot prve razlikovanje med Evropeci in Italijani, in kakor bi tega ne bilo dovolj, še med Italijani in Italijani. Tako da so morali biti izključeni od priseljevanja celo Ligurci, to plemo, ki je pred tisoč leti dalo omiko vsemu evropskemu jugozahodu. Zaradi tega bi bil Kolumb odklonjen, obdržali bi ga v karanteni, ako bi se danes izkrcal v Ameriki. In Churchill zaključuje: »Kako dolgo bo trajalo vse to?« Odgovorjam na najslavesnejši in odločnejši način. Trajalo bo do zmage in preko nje. Angleški zgodovinar Carlyle piše: »Dejstvo je, da vse ono, kar delamo, naša vlada in mi in o čemer govorimo, ni nič drugega kakor tkanina laži, hinavstva in praznih formalnosti. Nobeno plemo od Adama dalje ni bilo obleženo v tako umazane cunje laži, kakor naše. Toda mi jih nosimo okoli s ponosom in s prevzetnostjo, kakor svečeniško obleko, ali kraljevi plašč. Anglež ne sme nikoli govoriti resnice, to je splošno mnenje. Ze dvostodvajset let živi Anglija od laži vsake vrste, od glave do nog je zavita v tradicionalno hinavščino, kakor v valove Oceana.« In pesnik Byron je 16. aprila 1820, preden je umrl v Misolungiju, se mi zdi, zaradi bolezn, pisal v Benetke svojemu prijatelju Morreyu: »Angleži so najsramotnejše plemo pod nebom. Hobhouse je odpotoval v Neapelj in tudi jaz bi bil odšel tja za en teden, če bi ne vedel, kako veliko število Angležev se mudi tam. Rajši jih vidim iz zvestne razdalje in samo kak izredni izbruh Vezuva bi me dovedel do tega, da bi lahko prenašal njihovo navzočnost. Zunan pekla ne poznam drugega bivališča, kjer bi mogel ostati skupaj z njimi. Upam, da nikomur ne bo prišlo na misel, da bi me nekega dne prisilili vrniti se v Anglijo. Prepričan sem, da moje kosti ne bi imele miru v angleški zemlji, da se moj pepel ne bi mogel zmešati s prstjo ene dežele. Tudi če bi postopali tako nizkotno, da bi prenesli moje truplo v ono zemljo, bi njeni črvi ne imeli mojega trupla, če bi se temu lahko izognili.« Tako sodijo Angleži sami o sebi, kadar so izven svoje države. In res zadostuje samo podpreti in preliti zvezke britanske zgodovine v teh zadnjih treh stoletjih, da se najde najpopolnejša zbirka hijen v človeški podobi.

Italijanske žene so čudovite

Toda vse italijanske žene so čudovite. Lahko se reče, polne reda in meščanskih vrlin. So v resnici velika neizčrpna zaloga življenjske in moralne sile naroda. Disciplinirane tega naroda ne more biti načeta od onih, ki jim mi pravimo »nosilci bacilov«. V narodu, ki ima šest in štiri-deset milijonov duš so razni temperamenti. So vsi odtenki moralnih možnosti. So tudi taki, ki imajo kočljiv, zamotan in bolan živčni sistem. Je razumljivo, da spadajo v kategorijo črnogledov, ki si obvezujejo glavo, ne samo preden so si jo razbili, marveč še preden nastopi daljna grožnja, da jim jo kdo razbije. Ti ljudje so največkrat neškodljivi. Verujejo vse in pozabljajo vse. Imam brošuro z naslovom: »Dokumenti človeške bedastosti« in v njej so zbrani vsi glasovi, ki prihajajo do vas in do mene. Ali se ne spominjate n. pr. pred žetvijo tedna junakov? Ves teden bi italijanski narod ne smel jesti kruha in bi moral doprinesiti to žrtev v slavo junaštva naših vojakov. V izvestnem trenutku pa se je pojavil glas, da je treba sprejeti, nekateri so dejali dvesto, drugi šeststo, en milijon ali dva milijona Nemcev, evakuiranih in bombardiranih mest (skoraj bi se reklo, da je to narobe svet). Nazadnje sem oni večer, ko sem odločil izkrcanje na Korziki, podvel običajni upravni ukrep ter sem zaprl telefone. Takoj se je raznesel glas: Tisti gospod, ki mu je v tem trenutku čast govoriti pred vami, je umrl pod nožem nespretnega operaterja, ki bi kasneje gotovo dejal, da se je operacija popolnoma posrečila, da pa je bolnik ni prenesel. Za vse daje italijanski narod, od katerega ne smemo zahtevati onega, kar že sam daje iz prostovolje, to je svojo disciplino, svoje razumevanje in svoj duh požrtvovalnosti.

Ta vojna je posvečena

Italijanski narod si je popolnoma svest te vojne. To ni samo potrebna vojna, marveč je vojna, ki jo proglasim za posvečeno in katere se nismo mogli na noben način ogniti. Naš položaj nam nalaga vedno tole izbiro: ali gremo z enim, kadar se hoče rešiti vprašanje naših celinskih meja, ali z drugimi, kadar se hoče rešiti vprašanje naših pomorskih meja. Velik narod, kakor je italijanski, ne more oklevati in mi smo ponosni, da sodelujemo v tej orjaški borbi, ki je določena, da izpremeni svet v zemljepisnem, političnem in duhovnem pogledu. Napovedi za bodočnost ne ljubim. V ostalem je govorjenje o mirovnih namenih brez pomena. Pustimo to besedičenje našim neprijateljem. Lahko samo omenimo, da oni varčujoč's točkami: od štirinajstih točk imamo samo še štiri. To je že nekaj. Toda zadnje izkustvo nas mora poučiti.

Mislím, da jih je malo med nami, ki niso šli gledat Wilsona, ko je prišel v Evropo. Zdelo se je, da prihaja Mesija. Imenovali smo ga celo za rimskega meščana. Potem je ta mož odšel v Ameriko. Ni hotel več sodelovati v onem Društvu narodov, ki ga je sam ustanovil. Ni hotel več maskevat v onih svetistihi, ki jih je sam zgradil in to je bila morda najbolj inteligentna poteza njegovega življenja. Končno se je nekega dne izvedelo, da je bil sprejet v okrevno kliniko za živčne bolezni. To je puritanski izraz, da ne rečemo, kakor navadno pravimo preprosti ljudje, norišnica. Tudi cilji v tem razširjanju vojne, cilji teritorialnega in političnega značaja, so izgubili nekoliko na svoji važnosti. Sda gre za večne vrednote. Gre za biti ali nebiti. Danes je v resnici v teku silovita borba med dvema svetovoma. Nikoli ni zgodovina človeštva videla slanekega prizora, prizora, v katerem smo mi med velikimi soudeleženci. Naloga trenutka je edino tale: bojevati se! Bojevati se, skupno z našimi zavezniki, bojevati se ramo ob ramo z Nemčijo, tovarištvu med nami in Nemci postaja vsak dan globlje, postaja našim skupnega življenja. Smo dovolj sorodni in dovolj različni, da se razumemo, da se vzajemno spoštujemo, da zlijemo v eno vse naše sile, ko je stvar enotna. Ne smemo si več delati razlike: saj jih tudi naši sovražniki ne delajo. Oni hočejo uničiti fašizem in pod to besedo razumejo vse gibanje evropske mladine, razumejo narodni socializem, razumejo naš fašizem, razumejo falangizem, razumejo države in narode, ki so se osvobodili ideologij nesmrtnih načel. Nihče si ne dela ustvariti o tem, kaj bi

bila »Pax Britannica«. »Pax Britannica« bi bila s sto pomnožen Versailles. Britanci se vojskujejo z enim samim namenom. Hočejo potlačiti svet v položaj, v kakršnem je danes Indija. Hočejo, da vse človeštvo dela, da bi dalo sto let mirnega življenja Britancem. Hočejo svet suženjev, da zamajajo angleškemu narodu njegovih pet vsakodnevnih prebav. Zda tovariši, se je treba bojevati za žive, treba se je bojevati, da bi žrtev naših mrtvih ne bila zaman. Da bi ne bila zaman žrtev onih, ki so padli v skvadrab, onih, ki so padli v etiopski vojni, v španski vojni in v sedanji vojni. Štirinajstdeset-tisoč fašistov, med katerimi je tisočpetsto starešin. Oni, ti mrtvi nam zapovedujejo z ukazujočim glasom, boriti se vse do zmage.

Če je kje dežela, ki zasluži podobne pridevke, če je kje dežela, ki je izpustila iz verige hijene po vseh kotih zemlje da plijejo kri celih pokolenj, da se okorišajo z vsemi bogastvi, da nakradejo vse zlato, je ta dežela Anglija. Ali so Italijani morda pozabili nizkotnost admirala Horacia Nelsona, ki je dal obesiti na jaboru glavnega jadra svoje »Minerve« napolitanskega admirala Caracciola, potem ko ga je prejel izdal? Ali so morda pozabili, da sta bila brata Bandiera ustrelena, ker je angleška vlada, ki je cenzurirala Mazzinijeva pisma, sporočila burbonski vladi, da so se ti vrli domoljubi izkrcali na ozemlju Kalabrije? Ali so pozabili, da je Anglija leta 1859. (v zvezi s svojo pomočjo v dobi italijanskega risorgimenta) grozila z bombardiranjem Genovi, ako bi Piemont obnemem s Francijo napovedal Avstriji vojno? Gospodje, ne vodi se vojna brez sovraživa do neprijatelja. Ne vodi se vojna, ne da sovražimo neprijatelja od jutra do večera ter vse ure dneva in noči, brez širjenja tega sovražstva in ne da bi to sovražstvo postalo notranje bistvo nas samih. Treba se je enkrat za vselej iznebiti vseh napadnih občutljivosti. Imamo proti sebi suroveže, barbare. Rim, ki je bil tudi usmiljen po zmagi, je bil neusmiljen, kadar je šlo za obstoj rimskega naroda. Zato je treba reagirati z največjo odločnostjo proti vsem namenom, ki bi hoteli oslabiliti naš duh ter napraviti napadno podobo italijanskega naroda, češ da je slednji zmožen samo nežnih stvari. Če je kje kak narod, ki je bil zelo trd v stoletjih od zgodnjega srednjega veka (na žalost smo bili zelo trdi med seboj) je to italijanski narod. In šel po padcu slavne firentinske republike (toda tudi takrat je že bila neka peta kolona pod poveljstvom Malatesta Baglionea), se začenja razdobje nebojevitosti Italijanov, razen v Piemontu. Od takrat se je med arkadio, baleti in petjem razširila po svetu običajna rečenica, da se mora Italija baviti samo s čopci, dletii in godali. Povedal vam bom stvar, ki vas bo iznenadila. Nekaj gorastnega, morda celo krivoverskega. Rečem vam, jaz bi rajši imel v Italiji manj kinov, manj slik v muzeju in več zastav, uplenjenih sovražniku. Italijanski narod današnje je občudovanja vreden v vseh slojih, od aristokracije do malega človeka. Ne more se več zahtevati navdušene manifestacije v stalnem zaporedju. V resnici bi hotel poznati oni narod, ki lahko v tej vojni manifestira vzdržema. Navdušenje je lirični moment življenja posameznika in je lirični moment nujno zelo redek v življenju naroda. Ako bi poznal človeka, ki bi bil navdušen od jutra do večera ter v vsem svojem dejanju in nehanju, bi začel dvomiti nad njegovo pametjo. Italijanski narod dela, je discipliniran ter ni nikoli izvršil kake sabotaže. Nikoli ni bilo niti najmanjšega znaka za demonstracije proti vojni. Samo neka ženska, ki je ne imenujem, ker ne zasluži tega, ker bi se ji morda dalo preveč časti, (saj se je našel človek, ki je uničil svetišče Diane Efeške, da bi bil ovekovečen v zgodovini), samo neka ženska v Genovi »pravim«, je kričala, da hoče mir. Jaz mislim, da ta njena želja ni vsebovala nič nečloveškega. Kasneje se je urotilo, da je imela na prstih obilico prstanov, zato se lahko misli, da je pripadala onemu sloju, ki so jih v časih Ciompov v Firenzi imenovali tolste ljudi.

Vojno poročilo št. 921

Spopadi motoriziranih oddelkov v Tuniziji

Živahno delovanje osnega letalstva — 19 sovražnih letal sestreljenih

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

V Cirenajki močno topniško delovanje na osredotočene sovražne sile.

Ponovni spopadi oklepnih motoriziranih oddelkov v tuniški pokrajini so se gladko izšli ugodno za osne sile, ki so odbijale sovražnika, pridobile na ozemlju in zajele nekaj desetih ujetnikov.

Naša in nemška bojna letala so tudi z vidnimi uspehi napadla letališča, cestna križišča in zbirališča avtomobilskih vozil na bojišču v Cirenajki in v Tunisu.

Naše letalske skupine so bombardirale pristaniške naprave v Boni in Alžirju ter so zadele in zažgale zasidrane ladje; v naslednjih dvobojih z angleškimi lovci je bilo zbitih pet letal vrste »Spitfire«. V teku včerajšnjega dneva so nemški in italijanski lovski letalci zbili še 10 drugih nasprotnih letal, dočim so bila štiri nadaljna sestreljena pri napadih na Gelo in Comiso.

Trije naši stroji se niso vrnili.

Ogorčeni boji na vseh bojiščih

Hitlerjev glavni stan, 2. dec. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Pri sunku nemških čet severno od Tereka je bil sovražnik vržen nazaj in privedenih je bilo več sto ujetnikov.

Med Volgo in Donom so Sovjeti zaradi hudih izgub večer izvedli samo šibkeje napade. Napadi v velikem donskem kolenu so bili s protinapadi zavrnjeni. Proti močnejšim sovražnikovim skupinam ob srednjem toku Dona so bili poslani v borbo močni oddelki nemških in italijanskih bojnih letal.

Na srednjem odseku vzhodnega bojišča in na področju Ilmenskega jezera so nadalje v teku ogorčene borbe. Sovjeti so pri teh brezuspešnih napadih doživeli spet visoke krvave izgube in izgubili 25 oklepnih vozil.

Letalske sile so obstrlelevalje sovražno pehoto in oklepne sile, kakor tudi topniške postojanke in ceste za dovoz. 22 oklepnih voz je bilo v polno zadetih z bombami.

Letalstvo je prizadejalo angleškim četam v zapadni Cirenajki znatne materialne izgube. V Tunisu so nemške in italijanske čete prešle v protinapad in vrgle sovražnika iz več krajev. Privedenih je bilo večje število ujetnikov. Oddelki sovražnih padalcev so bili razkropljeni in uničeni je bilo 9 oklepnih voz. Nemški lovci so sestrelili podnevi brez lastnih izgub 8 angleških lovcov.

Nad morjem okrog Anglije in nad zasedenim zapadnim ozemljem so naši lovci sestrelili 7 letal. Vsa nemška letala so se vrnila.

Berlin, 1. dec. AS. Govoreč o velikanskih uspehih nemškega podmorniškega orožja v novembur poudarja berlinski tisk, da so nemške podmornice potopile v tem mesecu največ ladij v sedanji vojni v kaj neugodnih okoliščinah. Kakor se spominjamo, so bile potopitve jeseni leta 1941 obšutno manjše kakor v novembru. To leto pa ne samo, da se je število potopljenih ladij povečalo, marveč je doseglo presenetljivo višino 1.035.000 ton, kar pomeni, da delujejo nemške podmornice

Navdušeni vzkliki zbornice Duceja

Z vnetim ploskanjem so pozdravljali konec Ducejevega govora. Zborovalci so bili pokonec ter dolgo vzklikali: DUCE! DUCE! Duce je zapustil govorniški oder, narodni svetniki pa so vstali s sedežev ter prihiteli v polkrog pred vrsto vladnih sedežev in z vročim vzklikanjem izkazovali svojo vdanost Duceju. Nato so zapeli »Giovinezza«.

Dnevno povelje fašistične zbornice

Predsednik zbornice je naznanil, da so narodni svetniki Paolucci, Del Croix, predsednik Zveze invalidov Iglori, Rossi Amicare, Lunelli, Corbelli Gigli, Ferretti di Castel Ferretto in Gariboldi Ezio predlagali naslednje dnevno povelje:

»Zbornica fašijev in korporacij je slala zvišeno in krepko Ducejevo besedo v odgovor na gnusno laž in grožnjo sovražnikov ter dviga svojo ponosno in hvaležno misel proti junakom, ki so padli na vseh bojnih poljih za obrambo in veličino domovine. Pozdravlja hrabre italijanske vojake, slava mesta ter neukrotljivo ljudstvo, ki ga je sovražnik vzel za tarčo ubijalskega in ugonabljajočega nasilja. Znova podkrepljuje trdno voljo italijanskega ljudstva, da bo nudilo odpor in se bojevalo v neomajni gotovosti zmage. (Vneto in dolgo ploskanje.)«

Nar. sv. Paolucci je takole prikazal dnevno geslo:

Tovariši! Dnevno povelje, ki so ga razni tovariši z menoj vred predlagali in katerega besedilo je predsednik prebral, s svojim jednatim jezikom gotovo odgovarja soglasnemu čustvu vseh vas. Po čudovitem govoru, ki smo ga poslušali z ginenostjo in ponosom, in v katerem so znova oživel kruta dejstva in stvarnost, ki smo jim mi prišli in soudeleženci, nemara ni treba več nobenih razlag. Vendar je potrebno, da v tej zbornici, četudi po besedah enega najskromnejših izmed vas, nakratko znova potrdimo naše neuklonljivo voljo do boja in do končne zmage. Italijanski narod je dobro premeril prepad, v katerega bi padel, če bi mu pošla moč do odpora. Naše življenje in življenje naših sinov bi se sprevrlo v neizrekljivo bedo. Narod ve, da bo borba dolga, trda in huda, da bo zahtevala žrtve, trpljenja in bolečine. Toda prav tako ve, za kaj sploh gre: Ne za srečo ljudi, marveč za življenje dolgih pokolenj.

Predolgo so nas varali in zasmehovali tiisti, ki se po eni strani priljujejo, po drugi strani pa nam groze in nas bi radi zapeljali na pot brezčastja in divjosti.

Fašizem se je rodil iz teh krivic tedaj, ko so bile vse žrtve zaman, ko smo bili silno razočarani in ko je trpkost trpljenja dvignila naša srca. Ne, ne, mi se ne bomo uklonili (Dolgotrajno ploskanje.) Sovražnik lahko razruši naša mesta, ki so bogata umetniških spomenikov, lahko mori neoboroženo prebivalstvo in lahko po tolikšnih porazih doseže kak krajevni uspeh. Toda nas bo našel vse skupaj združene v eno, pripravljene boriti se do zadnje kaplje naše krvi. (Dolgotrajno ploskanje.) Nedvomno je, da bo zmaga nagradila tistega, ki jo bo znal zaslužiti. Izven dvoma je, da si jo bomo mi znali zaslužiti. Mi bomo ostali trdni, strnjeni in se bomo trdovratno borili. Naš dan pride! V naših srehi živi plemenita podoba Italije, epična slika borbe za risorgimento, Italija od Picve pa do Vittoria Veneta. Italija sankeji. Italija mučenikov in junakov! Njen visoki glas nas kliče. Mi ga slišimo v dnu svojega srca, ko pozivlje k zboru vse neizčrpne sile našega naroda. To naj ve in glede tega naj si sovražnik ne dela utvar. Mi smo na nogah, prav vsi pokonec, v borbi za veličino in slavo domovine! (Navdušeno in dolgotrajno pritrdjevanje.)

Predsednik zbornice je nato zaključil sejo in odredil pozdrav Duceju! Zbornica je znova zapela himno »Giovinezza«. Duce je zapustil dvorano med vročimi pozdravi in vzklikanjem, ki ni hotelo ponehati. Vsi so ga pozdravljali: Duce! Duce!

Seja je bila zaključena ob 12.30.

Trdi boji na vzhodnem bojišču

Veliko razočaranje med Sovjeti

Berlin, 3. dec. AS. Med dnevniki, ki danes zjutraj poročajo o dogodkih na vzhodnem bojišču, podaja tudi »Völkischer Beobachter« slika o splošnem položaju, ki vlada tamkaj po zadnjih poročilih. Pod tristolpnim naslovom »Trdi boji na vzhodnem bojišču« navaja narodnosocialistični list posamično različna bojišča, kjer so te dni potekali najzagrizenjši boji. Med Volgo in Donom so boljševiki nadaljevali s silovitimi množičnimi napadi na nemške obrambne črte. Po ledu, ki je zavladal prejšnji teden, je zapihal še široko in je zopet povzročil padec termometra. Kakor poroča nemško poveljstvo, je sovražnik napadal najbolj z močnimi tankovskimi silami pod zaščito topovskega ognja. Napadi so bili načrtno odbiti od nemških in zavezniških čet, ki so zadale nasprotniku porazne izgube. Od 22. novembra do večerja so nemški protitankovski topovi uničili 75 sovjetskih tankov, med njimi nekatere največje vrste. V velikem donskem kolenu so nemške in romunske čete Sovjetom preprečile množične napade. Nekaj nemških protinapadov je doseglo nameravane uspehe. Jugovzhodno od Toropca so boljševiki tudi 30. novembra nadaljevali svoje močne napade. Pa tudi obramba je bila močna in izdatna bolj kakor kdaj koli. Tudi pri Elbrusu navzlec ledu in snežnim zametom vojno delovanje ni prenehalo. Nemški planinski oddelki v svojih zavetiščih trdno držijo gorke prehode ter preprečujejo sovražniku ofenzivno delovanje. Vzhodno od ceste Majkop-Tuapse so ta teden potekali nad vse zagriženi obrambni boji. Pred nekaj dnevi so boljševiki prešli v napad na odseku nekega planinskega polka, poskušajoč si izsiliti prehod. 26. novembra so po predhodnem topniški mognju napadli na celem bojišču. Nastop branilcev je zadržal glavino nasprotna mase in ji zadal hude krvave izgube. Samo nekaj osamljenih skupin se je moglo približati nemškim postojankam, pa so bili kmalu prepojeni v bojih s hladnim orožjem. Jugovzhodno od Ilmenskega jezera so se ogorčeni obrambni boji tudi 30. novembra nadaljevali. Sovjetska pehota, ki jo je podpirala močna tankovska skupina, je napadla nemške obrambne črte, ne da bi dosegla kak uspeh. Boljševiki so poleg mnogoterih mrtvih pustili na bojišču 26 tankov.

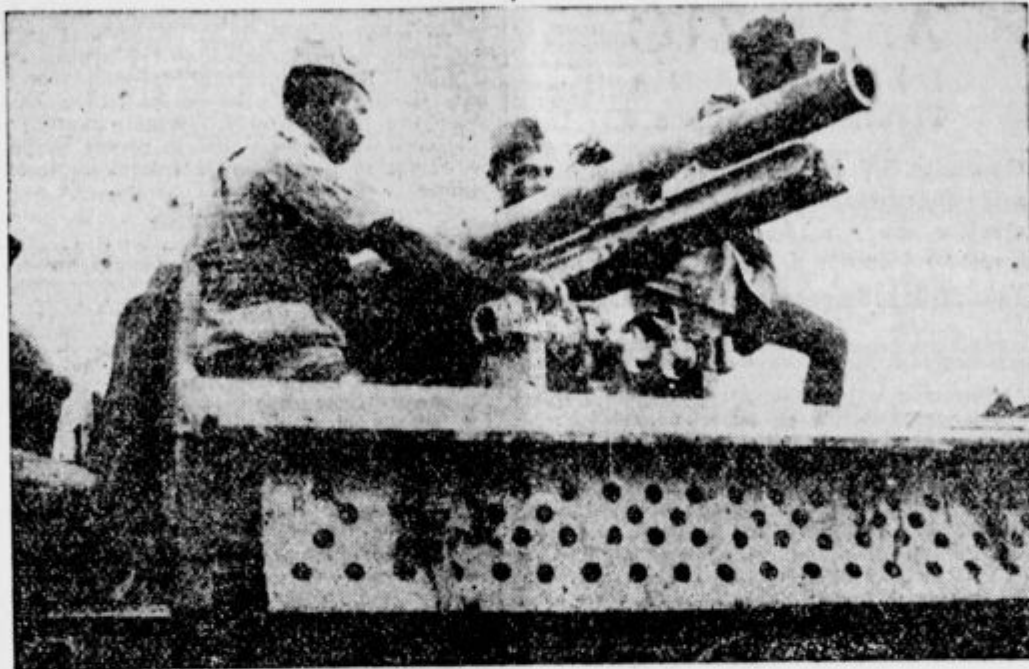
Berlin, 3. decembra. AS. Poostrena razočaranja se pojavlja v sovražnih poročilih o dogodkih na vzhodnem bojišču. Zadeva je popolnoma razumljiva. Dnevi teko, teko tudi tedni, ne vidijo pa se senzacionalni uspehi, ki si jih je ruski glavni stan ne le obljubljal, marveč jih smatral že za dosežene v začetku velikeanske Timoškove ofenzive proti nemškim postojankam na srednjem odseku. Moskva ne more povedati nič določnega o fantastičnih številkah prijetih ujetnikov, uničenih tankov, sestreljenih letal, o dnevnih 100 km globokih napredovanjih v kraje, katerih ne vedo označiti. Mogoče bo kak boljševik ali Anglež ali Amerikanec to opravičeval s potrebo vojaške tajnosti, toda prava razlaga je popolnoma drugačna. Na južnem in srednjem odseku vzhodnega bojišča so Nemci in zavezniški že ustalili bojišče, čeprav boljševiški valovi

še butajo na zaščitne stene nemških čel med Donom in Volgo ter ob črti Kalinin-Toropeč.

Delovanje obrambe se kaže v stalno močnejših protinapadih, ki so vedno večji, dočim silovitost sovražnega orkana ponehjuje. Od začetka je bila sovražna ofenziva kompaktna ter množična, danes pa obstoja le v vrstah napadov na posamezne točke, ki ne uspejo in tudi ne morejo uspeti, saj ni prave zveze med raznimi napadi.

Boji se nadvladujejo med snegom, ki divja in pokriva grmade sovjetskih trupel ter ogrinja topov in tankov. Največji obrambni uspehi so se pokazali v zadnjih 24 urah med Donom in Volgo. Večkrat je sovjetska pehota, posebno pa konjenica, ki je imela izredne izgube, napadala nemške ter romunske vrste, pa je bila vržena nazaj preko svojih izhodnih postojank. Tudi v donskem kolenu postaja vojna usoda neugodna za sovražnika. Novejši uspeh dosednje protiohrambe je v preprečitvi nadaljnjih velikih napadov, ker so Nemci z doseženimi klini razkosali ruske sile, ponekod daleč v globino. Kmalu bo nastopil trenutek, ko bodo dosedanj napadalci morali misliti le na obrambo.

Buenos Aires, 3. dec. AS. Po uradnih podatkih je bilo v Združenih državah od decembra 1941 do danes med delavstvom vojne industrije zaradi nesreč 44.500 mrtvih in okoli milijon ranjenih.

Italijanski topovi na avtomobilih.

Oddelki italijanske armade v Rusiji so zasedli prednja postojanske bojne črte, da preprečijo poskus ruskega približevanja

Tretja obletnica sovjetskega napada na Finsko

Helsinki, 3. dec. AS. Finsko časopisje se je spomnilo tretje obletnice sovjetskega napada na Finsko in je zadržalo, da je sedanja vojna logična posledica in nadaljevanje napada, ki ga je leta 1939 sprožila Moskva, pa se je pozneje zaključila s pravičnim mirom. Finska, pišejo listi, se bojuje v svesti si odgovornosti, ki jo ima do vse zahodne omike, zraven pa se zaveda tudi vse boljševiške nevarnosti, ki bo izginila, čim bo sovjetska vojaška moč končnoveljavno uničena. Nespametno je zatorej govoriti o kakšnem nesmiselnem in prezigodnjem miru, dokler Evropa ne bo zavarovana pred temi strašnimi grožnjami. Listi soglasno ugotavljajo, da se finski prispevek v skupni križarski vojni proti boljševizmu razvili iz žrtve, ki jih je sovjetska vojska in sovjetsko orožje utrpelo v najhujših bojih na najsevernejšem koncu bojišča, kar ima nedvomno svoje posledice in vpliv na potek celotne vojne. Finska, nadaljujejo listi, lahko ugotavlja, da je ostala vedno ista pred kruto stvarnostjo v nasprotju z lagodnim zvitoropetvom drugih narodov. Vojna leta 1939 je bila za Finsko izraz zvestobe njenih idealov. Sedanja vojna, ki je nadaljevanje prejšnje, ne more prinesiti drugega kakor zmagovit izid, kajti Bog ne bo dopustil, da bi pravica klonila pred zlom in krivico.

Japonski uspehi po enem letu vojne

Potopili so 243 vojnih in 394 prevoznih ladij, 510 pa zajeli

Tokio, 3. dec. AS. Prihodnjega 8. decembra se bo končalo slavno obdobje najboljše vojaških podvigov japonske vojske v enem letu na velikanskih bojiščih vzhodne Azije ter na ozemljih z najrazličnejšim podnebjem.

Številke z izredno jasnostjo dokazujejo velike uspehe te ogromne vojne, ki so jo vodili Tennovi vojski proti špekulaciji in domišljavosti anglosaških bogatašev ter njihovih zaveznikov od Pearl Harbourja preko Hongkonga, do Filipinov, Malajskega polotoka, Singapurja, do velikih otokov med Azijo in Avstralijo in vse do Aleutov, Birme, do številnega Oceanskega otočja in do neposrednega ogražanja avstralske celine. Veličastne številke neizpodbitno pričajo o uspehih, ki so tako prizadeli ter ponižali sovražnika, ker so ga ranili na njegovem najnevarnejšem mestu: v toliko opevani pomorski moči. Mogočen obračun o pomorskih japonskih zmagah je vsebovan v naslednjih pomembnih številkah: v enem letu najsmelejših bojev je sovražnik zgubil 243 vojnih ladij, med katerimi je bilo 11 oklepnic, 13 letalonosilk, 41 križark in 38 rušilev; vse te ladje so bile potopljene, težko pa je bilo poškodovanih 127 ladij, med katerimi je bilo 11 bojnih ladij, 4 letalonosilke, 20 križark, 19 rušilev. Poleg tega je bilo potopljenih 394 prevoznih ladij, 510 pa zajeti. S temi uspehi, ki jim ni primere v zgodovini vseh časov, je Japonska skupno s silno pomemb-

nimi ozemeljskimi uspehi trdno položila temelje za ustvaritev in razvoj velike Vzhodne Azije, kakor je določeno v načrtu za novi red na Daljnem vzhodu.

Mobilizacija v Španiji

Madrid, 3. decembra. AS. Mobilizacija letnika 1941, ki se je začela večer zjutraj, je bila izvedena po vsej Španiji v popolnem redu ter v vzdušju navdušenja ter discipline. Velik del popisancev je iz vrst bivših borcev in povratek v vojsko jim je bil priložnost za rodoljubno navdušenje. Tisk poudarja, da je administrativna in stanovska služba brezhibno delovala. Povsod se je pokazal rodoljubni duh, s katerim je prebivalstvo sprejelo nove vojske.

Letalski napad na Moresby

Tokio, 3. dec. AS. Poročila, ki so dospela iz nekega japonskega oporišča, povedo, da so japonske letalske sile predvečerni večer pomnožile svoje napade na pristanišče Port Moresby na Novi Gvineji in da so povzročile težko škodo pristaniškimi napravami in drugim vojaškim ciljem. Japonska letala so zadela tudi vojašnice in skladišča. Vsa japonska letala so se vrnila s svojega poleta.

Italijanska postojanka v prvi bojni črti, ki z avtomatičnim orožjem strelja na sovražnika.

KULTURNI OBZORNIK

Nove mladinske knjige

Jože Tomažič: Pohorske pravljice

»Slovenčeva knjižnica« je poleg Kuretovega priročnika družinskih iger »Vesela doma« izdala za Miklavža tudi zbirko domačih pravljic, kakor jih je napisal Jože Tomažič pod naslovom **Pohorske pravljice** (str. 238). Lani je ista založba izdala v tem času češke pravljice Božene Nemcove, pa so bili ljudje zelo zadovoljni. Sedaj so na njih mesto stopile izvirne Tomažičeve, ki pa imajo s češkimi marsikaj skupnega: precej istih pravljicnih motivov, pa obdelanih na drug način, s slovenskemu čustvovanju prilagojeno poanto, kakor pritiče pohorskemu bajkarju, ki pripoveduje zanimive storije naši mladini. Tako je zbral v tej svoji zbirki 33 pravljic, ki jih je porazdelil v razne oddelke: tako v Pravljice povesti, Pastirske pravljice in htijske bajke, Razbojniške pravljice, Žagarjeve smešnice na pohorskih kolinah, Drvarske in lovške pravljice ter bajke ter za nametke še Staro steklarško pravljico. To je šest oddelkov, ki jih je ilustrator Jože Beranek lepo ločil med seboj s celostanskimi karaktirnimi risbami, polnimi pravljicnih motivov in razpoloženja, položenega v pohorski kraj.

V prvem delu **Pravljicnih povesti** je več znanih motivov, kakor sta jih obdelala že brata Grimm in drugi (Botra smrt, Tri sestre, Mrtvo srce...). In govore o grofih in groficih ter revnih snubcih, ki morejo opravljati junaške dela, da jih dobe za žene. Tu so motivi borcev z zmaji in s čarovnicami (Čarovnikova hčla), tudi z znanimi motivi, ter reševanje hudiču zapisanih oseb (Tri sestre, Zelenec in dva brata, Hudiček v steklenici), v katerih je znan pravljicni motiv povedal po svoje. Iste pravljice dobimo tudi pri tu-

jih in domačih pravljicarih (Grimm, Nemcova, Faturjeva) ter je njih vrednost v novih variacijah in novem pripovedovanju. Ta prvi del ima zato izrazito »internacionalno« barvo, dočim je drugi del **Pastirske pravljice** čisto lokaliziran na Pohorje in Hitijske ter so zato še posebej zanimive in polne gorskega razpoloženja ter domačnosti (Pastirčkova nebesa, Turška veriga, Planinske vile prosijo, Tri kadi denarja, Bajke o gradišču, Vodnik, Jezernik). Tu je veliko domačega folklo- ra, nanašajočega se na domače vraže in domača gradišča, gozdove in domače bajne duhove (Hostnik, Jezernik, Vodovnik), ne nastopajo več grofje in kraljičice, temveč pohorski pastirčki, bajtari in kvečerniki odnašajo v črna jezera. Posebno vrsto roparskih pravljic je uredil v zlagavje **Razbojniških pripovesti**, kjer pride do veljave roman- tika starih razbojniških gradov, kjer so živeli roparski vitezi in jemali bogate neveste ter jim sekali prste. Toda vse zadene kazen božja. To so pravljice: Moč brez strahu, Grofič, Roparski poglavar, Razbojnikova nevesta; pa tudi Razboj- nik in dekla, ter Slepak in ropar, ki imata na- zorno pohorsko poanto, kjer tudi kmetice in natakariče pomagajo kaznovati roparje. Štiri kratke smešnice, pristno domačinskega značaja, je strnil v poglavje **Žagarjeve smešnice na pohorskih ko- linah** (Baba, ded in smrt, Vsak en vinar, Nori in turčica ter Nori hlapec). Ne moremo si misliti Pohorja brez drvarjev in lova in ne pohorskih pravljic brez lovskih in drvarskih bajk in pri- povedk, zato jih je nekaj rešil tudi Tomažič in uvrstil v svojo zbirko (Divji lovec, Oglarjev sin, Medved, Prašič in lovec. Posojilo in vračilo. Od kdaj rastejo gobe, Zlata ribica). So to zgodbe o divjem lovcu in divjem lovu, o drvarjevem sinu — medveščku, ki je pohorska poanta znane prav- ljice, kakor je tudi Zlata ribica lepa legenda svojskega značaja in pomena. Za na konec pa je Tomažič tudi ovekovečil stare pohorske steklarje, ki so nekoč opravljali stekleno obrt v teh blago- slovljenih krajih ter jim posvetil **Staro steklarško**

pravljico o graščaku in steklarjih ter pohorski snri, ki je hvaležna dobrim ljudem. In tudi ko graščak požge staro steklarjo, Pohorci hočejo še naprej brusiti in gladiti svoje pohorsko steklo, kakor priča veliki lesteneč pri romarski cerkvi pri Treh kraljih.

Tako je Tomažič s svojimi pohorskimi prav- ljicami podal lepo knjigo, ki jo bo vsah rad vzel v roko. Stare motive je znal lepo porabiti za do- mačinske folklorne zgodbe, kakor samo še Trdi- na, ter je ustvaril pendat Trdinovim Bajkam in povestim z Gorjancev. Kakor so one polne do- lenjskega pokrajinstva, tako so Tomažičeve iz- razito pohorske, kar jim daje posebno veljavo in mikavnost. Njegov slog je jednat in stvaren, zgodbe kratke in jasne ter napete in fantazija sproščena, v kolikor je ne teži pohorska drap- erija, ki je vrednost zase. Ne smemo teh Tomažič- evih pravljic jemati kot narodno blago, temveč kot posebno leposlovno stvaritev na osnovi na- rodne domačinskega značaja in tujih logov, ki pa so dobile svoj trdni svet v pohorskih gozdovih in razvalinah ter junake v pohorskih ljudeh, ki so v knjigi zelo karakterni prikazani. Knjiga, ki je kakor nalašč za Miklavža naši mladini, kateri po- leg pravljicnega razvedrila nudila tudi občutje lepega zelenega Pohorja.

To je hotel poudariti tudi Beranek z naslov- no risbo, ki predstavlja pohorske motive v ze- lenem okviru in v ljubezenskem srcu. Toda bolj kot naslovna risba nas dojme notranja ilustrativ- na plat, s katero je Beranek dal dozdej svoje najboljše stvari, pričujoče o veliki fantaziji in dobri risbi. Z ilustracijami se Beranek približuje našim Vesnjanom ter je sploh blizu secesije, na katero spominjamo nekatere začetne vinjete, kot da so vzete iz starejših del. To ne zmanjšuje Beranekove pomembnosti, je pa značilno za nje- govo ilustracijo, ki nadaljuje tradicijo naših naj- lepših mladinskih ilustriranih knjig, kakor so bile na pr. Mladim srecem, Milčinskega pravljice, itd. Tudi po ilustracijah bo knjiga godila mladini in odraslim. Knjiga velja v prosti prodaji 8 lir, td.

Naslovna in prva stran statuta slovenske bra- tovščine sv. Hieronima v Udinah iz leta 1479. Listino, ki je najstarejši pisani vir zavarovalno- pravne zgodovine Slovencev hrani občinska knjižnica v Udinah. O statutu je »Slovenec« že obirno poročal.

„Zli duh“
Film senzacije, ki si ga bo vsak rad ogledal
KINO SLOGA — TEL 27-30

Investicije mesta Subotica. Mesto Subotica je najelo za kritje svojega investicijskega načrta posojilo v znesku 1 milij. pengö pri 4 budimpeštanskim bankam.

Nekaj za mlada srca

Spet se je leto vrnilo okrog, v veselje vseh pridnih in dobrih otrok, in zopet prišel bo sveti Miklavž za hrbtnom rožljaj mu bo črni grdavi.

Svetnikova roka pisma odpira, pisma odpira in želje prebira. Prošnje velike in skromne so vmes, kako vsem ustreže naj potnik z nebes?

Igračk in sladkorčkov si bratec želi in sestrice punčko, ki sama zaspi. Najbolj pa ga gane pismo drobno, da solzo otare si z zlato roko. Janezek piše: »Ljubi svetnik, prosim Te, bodi moj posrednik. Ti sam veš, kako je meni hudo, od kar mi je mamica moja umrla. Ti jo gotovo dobro poznaš in kakor jaz rad jo imam. Sedaj, ko prišel boš z nebes na zemljo, sv. Miklavž, Te prosim lepo, prinesi od mamice pismo ljubo, če misli še name, kot jaz mislim na njo, če misli še name, me rada ima ubogega svojega Janezka.«

Resnični Robinzon

Daniel Defoe je leta 1719. napisal svoj slaven roman »Robinson Crusoe«, ki se je ko blisk razširil po vsem svetu. Vsebinsko romana tvorijo resnični dogodivljaji škotskega pomorščaka Aleksandra Selkirka. Ta se je bil na morskem vožnji sprl s svojim kapitanom, nakar so ga na lastno željo izkrcali na otoku Juan Fernandezu, kjer je moral bivati 4 leta in 4 mesece. V avgustu leta 1709. pa je ondi pristal kapitan Rogers in ga je odpeljal nazaj v Anglijo.

Kmalu se je izvedelo, da je Aleksander Selkirk tisti Robinzon iz Defoejeve knjige. Zatorej je bil v posebni časti on in njegova škotska rojstna vas Largo, kjer je po svojem povratku prav siromsko živel. Ker ni imel nobenega veselja do dela in je njegov tast tudi rajši sedel po krčmah, je obema prav trda predla.

Vdova škotskega lorda s svojimi sinovoma je obiskala pravega Robinzona.

Nekega dne sta sedela skupaj in zabavljala žez slabe čase. Tedajci se je pripeljala gospoška kočija skozi vas in se je ustavila pred bomo hišico. Izstopila sta dva dečka in gospa v črni obleki, ki je bila vdova nekega škotskega lorda.

Oba dečka sta bila brata Defoejeve knjige in sta bila tako navdušena, da sta hotela na vsak način videti tistega Robinzona.

Selkirku se je to neznansko dobro zdelo. Dejal je:

»Potem pa me morata oba mlada gospoda videti prav takšnega, kakršen sem bil kot pravi Robinzon.«

Sv. Miklavž je dober

»Andrejček, počakaj me! Bova šla skupaj,« je zaklical vesel rdečelice deček s šolsko torbico na rami, ki je pravkar stopil z velikega vrta, sredi katerega je stala lepa hiša, in stekel za drugim dečkom, ki je s knjigo in dvema zvezkoma pod pazduho počasi šel proti šoli.

Andrejček se je ustavil in počakal Stojana, ki je pridikal do njega. Bil je nekoliko večji kot Stojan, bolj temnih las in bolj blede v obraz. Ko pa ga je tovariš bliže pogledal, je videl, da ima njegov prijatelj oči vse zardele in mu še sedaj ustnice nekako trepete.

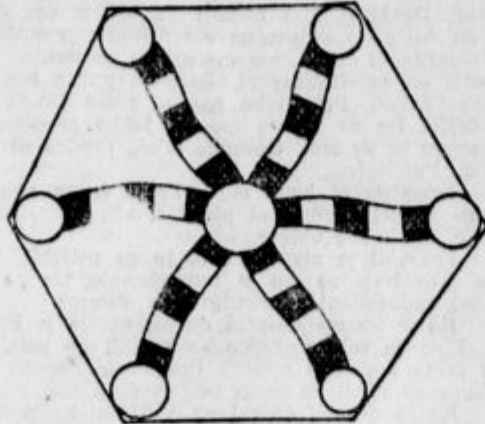
»Kaj pa ti je? Te kaj boli?« je živahni šolar izpraševal svojega molččega tovariša.

Slednjič je vendar spravljal iz njega odgovor: »Veš, Stojan, saj sem ti povedal, da je pred dvema tednoma umrl naš gospodar, tisti starček, ki me je imel tako rad in mi je vedno dal kaj dobrega. In še takrat, ko smo zvedeli, da ga je zadela kap, je rekel očka, da bo to za naju še prav posebno hudo. In res: ko sem včeraj prišel domov, je bil v najini sobi neki moč, velik in rdeč v obraz, ki se je zadiral nad očkom, da odslej ne bova več v tej sobi stanovala, razen če na očka plačuje na mesec po sto lir. In iz kuhinje odslej tudi ne bova njevar še dobila. Tisti moč z rdečim obrazom je njegov sin, ampak od sedaj ga ni bilo nikoli doma, in očka ga »koraj ne bi bil spoznal. In sedaj morava najpozneje jutri z očkom iti iz sohe in sploh ne veva, kam bi šla, od česa bova živela. In očka s svojo bolno nogo...« in dečka so obile solze in ničesar več ni mogel reči.

»Pa ravno jutri, ko bo sv. Miklavž hodil okrog; saj še vedel ne bo, kam naj ti kaj prinese! Je vzkliznil Stojan, ki mu je že teden dni rojil po glavi samo nebeški svetnik, predvsem seveda njegovi darovi.

Pojdimo na izlet!

Daj na mizo polo debelega papirja. Z barvast kredno nariši v sredo izletni kraj — katerega hočeš. Potem nariše vsak, ki je pri tej igri, pot od sebe do tistega kraja. Nato se dogovorite, na koliko delov naj se pota razde-

lijo — kot vidite na sliki. Zdaj si naredite iz vzgalič in lesenih gumbov (ali iz lepence) dve frtavki. Dva igralca zavrtita po eno frtavko. Tisti, čigar frtavka pade prva, ne gre nikamor naprej, drugi pa gre za korak dalje. Če je veliko igralcev, potem imamo lahko tri frtavke. Tisti, čigar frtavka se najde vrti, gre za dva koraka dalje, drugi za enega, tisti, čigar frtavka prva pade, pa ostane na svojem mestu. Kdor je prvi na cilju, dobi igro.

Ptič, ki nima pristne barve perja

Turako, papigi podobni afriški ptič, je doslej znan kot edina žival, ki nima pristnih barv. Navaden dež mu nič ne škoduje. A čim se, kot je njegova navada, spriči hudega naliva zateče pod listje dreves, se v njegovih perutnicah razkroji rdeča barva in pobarva vsega ptiča, da postane krvavordeč. To pa zato, ker vsebuje voda, ki kaplja z listja, majhno količino amoniaka.

Pet let je romal Selkirk v svoji opremi okoli po semjiših.

Zaradi tega dogodka sta se Selkirk in njegov tast domislila, da bi spremeni navdušenje za Defoejevo knjigo v denar. Selkirk je sklenil, da bo hodil s tastom okoli po Angliji in se na semjiših razkazoval proti vstopnini.

Pet let je romal Selkirk v svoji opremi okoli po semjiših.

Rečeno — storišeno. Najprej sta prepotovala Skotsko, nato še Anglijo in sta bila najdelj v Londonu, kjer si je tudi Daniel Defoe ogledal Selkirka, ki ga je bil doslej poznal le po pripovedovanju njegovih spominov iz ust kapitana Rogersa.

Velikanske množice ljudi so se gnetle pred Selkirkovo stojnico, kjer je bilo videti pravega Robinzona in še vse polno zanimivosti iz daljnih krajev.

Selkirk in njegov prebrisani tast sta pet let romala okoli in si nabrala precejšen kupček denarja. Nato sta se vrnila domov v Largo, kjer sta živila brezskrbno življenje.

Pravnik Selkirka, neki imovit tkalski mojster, je še leta 1806. kazal ljudem slavno opremo svojega pradedca, resničnega Robinzona.

»Saj ne mislim na Miklavža; saj ta je k nama prišel ponavadi le bolj na koncu, ko je imel samo še kak piškot in nekaj orehov; očka je rekel, ker sva tako visoko, in je že prestar, da bi sam hodil! Ampak to premišljam, kam bova šla stanovat in kaj bova jedla. Očkova pokojnina bi zadostovala samo za eno, pa še za to je premalo. Službe pa očka tudi ne dobi nobene, ko ima bolno nogo. Ves dan sva včeraj premišljala, in če ne bo drugače, bom pa jaz moral iti kam za tekača ali vajenca.«

Med tem pogovorom sta prišla do šole, kjer se jima je pridružilo še več sošolcev, ki so ju takoj vsi obkrožili. Največ govorjenja se je dvanjs sukal okrog bližnjega prihoda sv. Miklavža in okrog nešteti, mogočih in nemogočih želj v zvezi s tem. Toda, Stojan, sicer eden najbolj živahnih, danes ni govoril veliko, in če ne bi bilo kmalu pozvonilo, bi sošolci to najbrž zapazili in se začudili.

Stojan skoraj ni imel manjših skrbi kakor Andrejček. Imel je tega svojega sošolca zelo rad. V šoli sta sedela vedno skupaj in si pri vseh težavah zvesto pomagala; toda tudi v prostem času sta bila mnogokrat skupaj; obiskovala sta drug drugega in vedno sta se dobro zabavala. Bila sta pač res dobra prijatelja. Zato bi bilo Stojanu seveda zelo hudo, če bi Andrejček moral kam oditi v službo, morda bi moral obiskovati celo kakšno drugo šolo — morda se sploh ne bi več videla. To bi bilo pa res preveč žalostno. In Andrejčkov očka? Kaj naj naredi? — Nič kaj posebno pazljiv ni bil danes Stojan in še sreča, da gospod učitelj danes ni zahteval od svojih učencev prevelike pazljivosti, saj je vedel, kako je z otroki na dan pred sv. Miklavžem.

Kar naenkrat pa se je Stojanu obraz razjasnil in zašepetal je Andrejčku: »Že vem, kaj boš naredil. Boš videl, vse bo dobro. Ti bom

Sv. Miklavžu — pismo v nebo

Ko mesec se prikazal na nočnem je nebu, se polja temine so vse posrebrile. Srebró z neba in z njiv se v eno je zlilo, in zvezdic lesket se ko lučke je drobne nasmehnil.

»Kam pojdeš nocoj?« uprašal angelov zbor je svetnika — Miklavža.

»Tja dol na zemljo, tja dol, kjer hudó, se mi zdi, je zdaj malčkom.«

Ta angel v košaro nabere si jabolka, oni z drobnino se sladko opremi. In tretji rokavice in čepic nabere in dne si v koš, a četrti še hrušk in orehov in lecta natlači. In peti in šest in dalje — vsak angel si vzame dobrot iz nebeške zaloge, in čaka, da sveti Miklavž še v toploti se ogre in je pripravljen za pot.

O, kako po srebrni se mesečini naglo spušča nizdol vsa ta družba nebeška! Prišedši na zemljo, sveti Miklavž na okenca trka, darila razdaja, tolaži in briše prebride solze. Ko angelom zmanjka že vseh teh darov, pa naglo v nebo se povzpene in spet se vračajo težko obloženi.

O, sveti Miklavž, daj eno dobroto otrokom in nam, že velikim: Daj in izprosi miru, da otroci v domovih svojih bodo veseli, in da staršem ne bodo več solzne oči!

Otoki, ki imajo zimsko spanje

Če je poletje jako vroče, se tvori v nekaterih barjanskih jezerih vodikovi plini, ki dvignejo del tal kakor otroke na površje vode. Čim pa postane hladno in se plini nič več ne razvijajo, se otoki potopijo in imajo zimsko spanje.

Pet minut botanike

Cvetje za božične dni.

Za božič vidimo v izložbah trgovskih vrtnarjev cvetoče vejice forzicij, drena, češnje itd. Marsikdo misli, da je to cvetje prispelo iz daljnih krajev, kjer sonce tudi v tem času toplo greje. Vendar je treba le malo čarovnije v topli sobi, pa imamo čez nekaj tednov lepo spomladansko cvetje.

Ze etara naša navada je, da na dan sv. Barbare (4. decembra) narežemo cvetne vejice onih okrašenih grmov in drugih dreves, ki se odpro zgodaj spomladi, še preden ozelenijo. Odrzane vejice vtaknemo v posodo polno vode, ki jo postavimo na omaro blizu peči, nad ognjišče ali kam drugam, kjer je stalna toplota. Čim večja je namreč toplota, tem prej se cvetje odpre. Seveda moramo paziti, da se cvetje ne zapari. Vode ne menjavamo, marveč le prilivamo in da se ne usmadi, ji dodamo ščepec soli ali nekaj oglja. Čez nekaj tednov se prično cvetovi odpirati. Tedaj prenesemo vejice v hladnejšo sobo, da se cvetje dalje časa obdrži.

Ta poskus pa se nam posreči le tedaj, če je rastlina že prespala prostovoljni počitek. Količnik vse toplote pa naj bo umetne (v sobi) ali naravne (v dvorani), je pri različnih rastlinah različen in dostikrat ogromen. Leska porabi za razvoj cvetov 226 stopinj Celzija, navadni volčin 303, forzija 450, dren 570, marelica 843, breskev 1100, mandelj 1200, češnja 1265, beli trn 1256, hruška 1325, jablana 1432, češplja 1435 stopinj Celzija itd.

Iz te tabele lahko že vnaprej izračunamo, kdaj se bo ta ali ona vejica odprla, če bo vedno stalna toplota. Forzicija, ki porabi 450 stopinj toplote, se bo odprla v 24 dneh, če bo znašala toplota 25 stopinj Celzija.

Čim kasneje režemo vejice, tem prej se odpro, ker so bile deležne nekaj toplote že zunaj. Zanimivo je tudi to, da porabi bršljan pri nas največ toplote energije, preden odpre svoje cvetove, in eicer kar 6000 stopinj, leta toplota pa zadostuje že za zorenje hrušk in jabolk.

Nameste da bi postavljali vejice forzicij in drugih grmov za tako dolgo v kurjene prostore, jim lahko ta čas s primernim »kopenjem« skrajšamo. V podolgovato posodo, škaf ali banjo nalijemo vroče vode ter pustimo, da se ohladi na 35—40 stopinj. Nato položimo v vodo cvetne vejice, posodo pokrijemo, dobro ovijemo z vrečevino, da ostane 12 ur voda enako topla. Če je potrebno, postavimo vse skupaj na toplo peč. Čez 12 ur vzamemo vejice iz vode in jih postavimo v kozarec v vodo. Vejice bodo v prav kratkem času pritele odpirati cvetne popke.

Zanimivo je, da kopelj učinkuje tudi lokalno. kakor nam kaže slika. Če namreč vložimo v toplo vodo le eno polovico vejice (n. pr. leskove), se bodo najprej razvile matice na tej strani. Ne okopana stran pa razvije cvetove kasneje, ker zahteva normalno višino toplote.

Povedal, ko bova šla domov.

In ko sta sama šla proti domu, je Stojan povedal, kaj si je izmisliš.

»Andrejček, kaj si si letos želel od Miklavža?«

»Veš, saj si nisem tako prav zares želel, ko vem, da ne more tako visoko, ampak rad bi dobil tako igro, da se iz ploščic in palčk sestavlja mize in stoli in hišice, pa še celo kak stroj, ki ga je mogoče premikati — tisto je tako lepo; saj veš, tisto, kar imaš tudi ti; ampak jaz bi si želel kar čisto majhno. Pa saj —«

»No, vidiš, Andrejček. Zdjaj pa ti danes moli k sv. Miklavžu in mu reci, da ti ni treba ničesar prinesiti, samo naj kako naredi, da bosta z očkom imela kje stanovanje in jesti. Veš, nekoč mi je mamica pripovedovala, kako je neki slikar prosil za nekaj, v zameno je pa dal v cerkev svojo najlepšo sliko. Ti bi pa tako naredil in jaz mislim, da bi to ravno tako veljalo in bi sv. Miklavž že kako naredil.«

Zdjaj se je tudi Andrejčkov obraz razjasnil in se je zahvalil prijatelju za dober svet, pa brž stekel domov, da pove še očku, kaj si je Stojan izmisliš.

Ko je Stojan prišel domov, je bil začuda priden in miren. Starši so pripisovali to pridnosti bližnjemu prazniku, slednjič se jim je pa le zdelo že kar malo preveč nenavadno in zaskrbeli so, ali ni morda bolan. Ko so ga izpraševali, jim je le povedal vso žalostno zgodbo svojega prijateljskega in pristavil, da bo Andrejček sedaj molil k sv. Miklavžu, ki mu bo gotovo storil to dobroto. — Cisto po tihem pa je zaupal mamici še, da bo tudi on molil in se odpovedal vsem Miklavževim darovom, samo da bi še dalje ostala skupaj z Andrejčkom.

Ko sta oba tovariša šla naslednje jutro v šolo, sta bila že malo manj v skrbeh, saj sta trdno zaupala v dobrotljivost sv. Miklavža.

Za siljenje so najprimernejši sledeči grmi in drevesa: leska, forzicija, rdeča in rožnata japonska kutina, dren, jelša, češnja, višnja, sliva, breskev, marelica, mandljevček, beli trn in brogorita. Vsi ti grmi imajo že od jeseni pripravljeno cvetno popje in je siljenje kaj lahko. Poskusimo, da bomo imeli za praznike v vazah tudi spomladansko cvetje!

FANTEK V NEBESIH

TEKST IN SLIKANICE: DAGMAR KACER

21.

PA NI BILO TAKO HUDO. ANGELČKI SO OSNAŽILI MADEŽE S SREBRNIMI NEBEŠKIMI METLICAMI: KRISTALNE BELE ZVEZDICE SO ZACELE PADATI Z NEBES NA ZEMLJO

22.

OTROCI NA ZEMLJI PA SO VESELO VZKLICALI: SNEZI! OH, KO BI SOSEDOVI DUSICA IN BOZICA VEDELI, DA JE NJUN PRIJATELJEK TISTI, KI SIPLJE SNIG S SVOJO NEBEŠKO METLICO!

23.

NJEGOVA MAMICA JE VZDIHNILA: »PRVI SNIG! OH, KAKO BI GA BIL MOJ LJUBLJENI MALČEK VESEL, DA ŽIVI!« ANGELČEK PA SI MISLI: »KO BI VEDELA MAMICA, KAKO DOBRO MI JE BITI ANGELČEK, PA BI NE JOKALA!«

Popoldne tistega dne pred sv. Miklavžem je Stojan ravno skončal svojo računsko nalogo, ko so se nenadoma odprla vrata in v sobo je planil — Andrejček.

»Stojan, Stojan, vse je dobro! Sv. Miklavž me je že uslišal! Pomisli: veš, kam je ravno prišel voz z našim pohištvom? K vam! Tu pri vas bova odslej stanovala, dol v tisti sobi, kjer sva takrat imela gledališče, saj veš, v tisti veliki! In še nekaj: očka je dobil službo, pa tako, da mu ne bo treba nič hoditi in delati. Vsako jutro ga bo ob sedmih vaš Janez peljal v tisto tovarno, kjer je tvoj očka, in moj očka bo potem sedel tam v neki majhni sobici in vsakdo, ki bo hotel iti k tvojemu očku, bo moral najprej v tisto sobico in tam povedati, kdo je in kaj hoče in potem bo moj očka vse to telefoniral tvojemu. Oh, Stojan, kako bo zdaj lepo! In zdaj bova lahko veliko več skupaj, kot prej!«

»Juhe, Andrejček! To bo odslej veselo pri vas! Kar vedno bova skupaj — to bo sijajno!«

»Veš, zdaj se moram pa res lepo zahvaliti sv. Miklavžu. Bi mu pisal ali kako?«

»Saj pride zvečer k nam, pa mu boš lahko kar povedal.«

Res je zvečer prišel nebeški svetnik, in Andrejček se mu je zelo lepo zahvalil za njegovo dobroto. Sv. Miklavž je bil z obema dečkoma zelo ljubezniv in njegovi peklenski spremljevalci niso prišli kar nič do veljave.

Kakšno pa je bilo veselje šele naslednje jutro, ko sta dečka našla Miklavževe darove! Andrejček je dobil lepo veliko igro za sestavljanje, šolsko torbico, nogavice, lepo knjigo in še polno sladkarij in sadja. Stojan pa je tudi dobil vse, kar si je želel, čeprav se je tako velikodušno odpovedal vsemu.

Ni bilo odslej boljših prijateljev, kot sta bila Andrejček in Stojan in ostala sta tako vse življenje.

A. Fogazzaro52

Palača ob jezeru

Zaradi svojega vse prej kot vpludnega vedenja do preprostih slojev je že nekoč v Turinu dobil zausnico od nekega natakara. Morda bi bil tu natelet še na kaj hujšega, če bi bil Haron slišal njegove besede. K sreči pa je slišal samo zadnjo in je odrinil barčico iz zaliva ter krenil z njo proti prestolu, kjer je voda bila bolj mirna. Tu je Marina in Nepu dopovedoval z rokami, da se lahko pride na vrh skale in odtod skozi razpoko na prosto Marina je odvrгла šal na dno čolna, skočila na sedež in v dveh skokih dospela na vrh skale. Odtod je ukazujoče pomignila Nepu, naj gre za njo. Nepo je stal v čolnu in tipal skalo; obotavljal se je in postrani gledal Harona. Starec ga je dvignil in postavil na rob skale. Ko se je Nepo po dolgem tipanju oprijel, ga je porinil na vrh. Odtod je bilo mogoče priti na prosto po ozki deski, ki je služila ribičem kot most.

Ko je Marina namignila brodarju, naj jo počka, je odšla z Nepom po tej deski. Pogled na kraj, kamor sta dospela, bi se zdel divji tistemu, ki ne bi prišel semkaj iz podzemlja. Marina se je vzpela do nekaterih slabotnih tis, ki so se z vejami dotikale črne skale, ki je stala poleg jame, ki je vodila v votlino in odkoder je prihajalo hrumenje že zelo oslabljeno. Težko je bilo hoditi po tem strmem pobočju, pokritem z vlažno travo, kjer ni bilo nobene steze; le tu pa tam so se v ilovnati zemlji poznali sledovi nog. Nepo je hodil z veliko težavo in se je ves čas oprijemal šopov trave, da bi ne zdrknil na-

vzdol. Ko je bil le nekaj korakov oddaljen od Marine, je obstal, da bi zopet prišel do sappe.

»Ostanite tam,« mu je dejala »V temi imate več poguma.«

»Zdaj pa nikakor ne bom odnehal,« je dejal Nepo.

»Stojte!«

Nepo je obstal s temnim obrazom in ves nemiren. Prej je menil, da se hoče Marina pogovoriti z njim brez priče. Zdaj pa ničesar več ni razumel. Nevoljen je bil nanjo, vendar pa ga je prevzelo novo čustvo ali bolje nov občutek.

Dotik male ročice in postave polne življenja, mu je vzvalovil kri.

Za hip sta oba molčala.

»Hočete torej?« je vprašala Marina.

»Ah!« je odvrnil Nepo in iztegnil roki.

Zopet molk.

»Zakaj hočete?«

»Kaj Bog, kako vprašanje!«

»Kajne?« se je nasmehnila Marina. »Prav imate.«

Pogledala ga je s prodirljivim pogledom in nato dejala glasneje:

»Toda ne ljubim vas!«

»O duša moja!« je vzkljnil Nepo, ki njenih besed ni prav razumel. Spelzal je v njeno bližino.

Marina se je presenečena umaknila.

»Ne ljubim vas,« je ponovila.

»Ne ljubite me? Kako to, da me ne ljubite?«

A pred petimi minutami v čolnu v temi...

»Res? Se vam je zdelo?«

»Moj Bog! Če bi čoln mogel govoriti!«

»Povedal bi grde stvari o vas. Varali ste se. Ne ljubim vas.«

Nepo jo je gledal z namršenimi obrvmi in z na pol odprtimi ustmi.

»Kljub temu pa vas sprejemem,« je dejala Marina.

»Vam torej to zadošča?« ga je vprašala.

Nepo je hotel odgovoriti z objemom, a deklca ga je oddaljila od sebe s tem, da mu je postavila sončnik na prsi.

»Vrnite se nemudoma,« mu je dejala. »Brodar lahko odide takoj nazaj. Ne bom šla z vami. Šla bom okrog votline od zunaj. Nočem iti z vami. Da bi vi šli z menoj? Ne, nočem vas. Pojdite! Ali niste zadovoljni zdaj? Recite gospodični Steinegge in dečku, naj me čakata ob mostu. Vsi ostali pa pojdite naprej. Tudi ob jezeru nas ni treba čakati. Prav tako nas ni treba čakati za večerjo. Ko se vrnete domov, lahko govorite z materjo in stricem. Govorite takoj, preden se vrnem. Pojdite!«

Nepo pa ni hotel oditi. Prosil je za poljub a ga ni dobil. Ni smel poljubiti niti njene male roke, niti njene obleke.

Pograbil je njen sončnik in ga poljubil. Voda in vejevje se mu je posmehovalo. On pa je odšel zadovoljen in nezadovoljen obenem.

Ko je Marina dospela do mostu, sta jo Edita in Riko že čakala. Molče so krenili po poti, ki so jo že prehodili zjutraj. Preden so dospeli do jezera, so zavili po drugi poti proti griču.

Ko so dospeli skoraj na vrh malega grička, je Marina, ki je šla spredaj, obstala in dejala:

»Bila sem iskrena.«

Edita ni razumela in ni odgovorila. Ni opazila razburjenja v Marininem glasu in nemira v njenih očeh. Njena duša je bila vsa prevzeta ob pogledu na krasoto narave. Hodila je počasi in

občudovala nebo, ki se je bočilo tako čisto nad gorami, ki so se blešale v soncu. Zdelo se je, kakor da tudi gore gledajo k nebu, združene v neki skupni misli, v neki zvišeni molitvi brez besed. Cutila je, kako ta zbranost prihaja tudi v njeno dušo. Ni mogla razumeti, kako je mogoče, da bi kdo mislil na kaj drugega; ni čutila več, kakor zjutraj, morečega Marininega vpliva. Bila je prosta. Ko je dospela čisto na vrh griča, je ob pogledu na nov razgled, ki se je odprl pred njo, dejala:

»Koliko poezije je tu!«

Marina ni odprla ust. Ko se ji je Edita približala, je opazila, da ima vse solzne oči. Presenečena je obstala. Marina jo je s silo prišla pod pazduho in potem ko je namignila dečku, naj gre naprej, je naglo krenila s steze na travnik. Nenadoma pa je objela tovarišico in bruhnila v krčevit jok. Jokala je, naslonjena na Editino ramo, ji govorila nerazločne besede v obleko in od časa do časa stresala z glavo. Edita je vsa trepetala. Zadušen glas tovarišice ji je segal do srca, a razumeti ni mogla niti ene besede. Prevzelo jo je globoko usmiljenje, kakor da bi srce razumelo besede, ki jih je Marina šepetala. Iskala je tolažilnih besed, a jih ni mogla najti. Ponavljala je: »Pomirite se!« a brez uspeha, ker je Marina tedaj še z večjo silo odkimavala. Sklonila je glavo in se z ustnicami približala Marininim lasem. Za hip se je obotavljala, kakor da bi se borila z neko skrito mislijo, končno pa je poljubila to ponosno glavo, ki je bila zdaj tako ponižana in v duši je začutila sladko tolažbo, kakor da bi bila dosegla veliko zmago. Polagoma je Marinino ihtenje ponehvalo. Deklica je dvignila glavo in se nekoliko oddaljila od tovarišice

GOSPODJE POZORI Klobučarna »PAJK« strokovno očisti, preoblikuje in prebarva vse vrste klobukov po nizkih cenah. Lastna delavnica. Se priporoča Rudolfa Pajka, Sv. Petra c. 33

DARMOL

Il miglior lassativo

najboljše odvajalno sredstvo

Dvogovor

»Res je, da sva se z ženo večkrat sporekla, toda zadnja beseda je bila vedno le moja.«

»Seveda, ko si jo prosil za oproščenje.«

Mali oglasi

Kupimo

Otroške sani

dvo ali trisedežne, dobro ohranjene, kupim. Cenje-ne ponudbe: Dolenjska cesta 13, pritriljeje.

Pisalni stroj, gromafon

in plošče, dobro ohran-je ali pa v neuporabnem stanju, kupuje - plača najvišje dnevne cene: »EVEREST«, Prešernova ulica 14.

Pisalni stroj

cirilični, kupim. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Cirilica« št. 6697.

Pisalni stroj

prenosni ali pisarniški - kupim. Ponudbe v upra-vo »Slovenca« pod »Rab-ljen stroj« št. 6698.

Kupujte pri naših inserentih

Službe

Dobe:

Hlapca, pridnega vestnega in poštenega - iščem h konjem. Naslov v upravi »Slov.« 6726.

Gospodinjsko pomočnico

zmožno vseh hišnih del iščem. Vprašati: Sv. Pe-tra cesta 34.

Prodamo

Rumeno korenje, repo za ribanje, krmilno peso in rumeno kolerabo je čas kupiti samo še nekaj dni. V trdem zimskem vreme-nu ne bomo mogli več uvoziti gornjih vrst bla-ga, zato opozarjamo vse reflektante, da jih pro-dajamo samo še nekaj dni v naših skladiščih v Malstrovi ulici šte. 10 in v mesarski stojnici Fr. Oevirka na Pogačarjevem trgu. Založite se pravo-časno! Gospodarska zve-za, Ljubljana.

Šivalni stroj, pogrezljiv

šiva naprej in nazaj, nov prodam ali zamenjam za živila. Pred škofijo 19, hišnica.

Elektr. rešo na 2 plošči

Siemens, skoraj nov, pro-dam. Ogled v delavnici Gorec.

Moško zimsko suknjo

rjavo, prodam. Naslov v upravi »Slov.« št. 6729.

Sobe

Oddajo:

Opremljeno sobo podstrešno, oddam pošte-ni osebi, ki je čez dan odsotna. Jernejeva ul. 29 Siska.

Vajenci

Ključavničar. vajenca sprejemem. Naslov v upr. »Slovenca« pod 6710.

Dne 30. novembra 1942 je po kratkem in hudem trpljenju, previden s tolažili svete vere, odšel k Bogu, naš ljubljani in nepozabni soprog, sin, brat, stric in svak, gospod

Vidmar Ludovik

trgovec in posestnik

K večnemu počitku ga bomo spremili v četrtek, 3. dec. na domače pokopališče.

Ambrus, 1. decembra 1942.

Globoko žalujoči:

Micka roj. Pogorelec, žena; Tonček, Milenko, Andrejka in Stanko, otroci; oče, bratje, sestre in ostalo sorodstvo.

Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani

naznanja žalostno vest, da je dne 1. decembra t. l. umrl v Novem mestu dopisni član matematično-prirodoslovnega razreda, gospod

Ferdinand Seidl

profesor v pokoju, dopisni član bivše Jugoslo-vanske akademije znanosti in umetnosti, častni član Prirodoslovnega društva

Neutrudljivemu prirodoslovnemu raziskovalcu in zaslužnemu znanstveniku bo Akademija ohranila hvaležen in trajen spomin.

V Ljubljani, dne 2. decembra 1942.

Edgar Wallace16

Skrivnost skrivljene sveče

Roman.

»Kaj je hotel?« je vprašal T. Ka.

»Rekel je, da je pred kratkim zvedel, da je stanoval Vasaloro pri meni, in da želi poravnati najemnino, ki mi jo je ostal dolžan,« je povedal gospodar.

»Kakšen je bil?« je vprašal T. Ka.

Po kratkem opisu je komisarija kar zazeblu pri seru.

»Ne vem, kaj bi stavil, da je bil Karate je vzkljnil in zašel na najrazličnejše načine prekli-njati.

»Cadogan Square!« je ukazal.

Ko je pozvonil, so mu takoj odprli. Gospod Kara, da je daleč iz mesta že od sobote. Sluga, ki je vse to povedal, je nezaupno gledal obiskovalca, spominjajoč se svojega prednika, ki je izgubil služ-bo, ker je preprijateljsko zaupal čudnim elektri-čarjem. Nič ni vedel povedati, kdaj se Kara vrne, ali kmalu ali pozneje. Lahko bi se vrnil še to noč, lahko pa tudi ne.

»Vse svoje življenje zapravite,« mu je rekel T. Ka. Jedko, če se ne lotite prerokovanja.«

»To nam kar olajša našo zadevo,« je rekel, ko je spet stopil v avto in sta se vračala. »Počistite mi prvi jutranji vlak v Tarristock in brzojavite v hotel George, naj imajo pripravljeno avto.«

»Zakaj ne bi šla nocoj?« je vprašal Mansus.

»O polnoči gre tudi vlak. Vozi sicer počasi, a pride tja med šestno in sedmo.«

»Prepozno,« mu je odvrnil, »razen, če bi našli

način, kako bi prišli od tu v Paddington v približ-no petdesetih sekundah.«

Jutranje potovanje v Devonshire je kljub le-pemu dnevu vzbujalo malodušnost. T. Ka. je imel čudno slutnjo, da se je moralo zgoditi nekaj ne-prijetnega. Podožele je s svežim zrakom pomladnega jutra ga je nekoliko oživilo.

Ko sta se vozila po Destovi dolini, ga je Man-sus potrepil po ramu.

»Poglejte!« je rekel in kazal pod sinje nebo, kjer je kakih tisoč metrov nad njima plulo mirno letalo z belimi krili, ki se ni zdelo večje ko kak oddaljen kačji pastir, lesketajoč se v soncu.

»Boga mi,« je vzkljnil T. Ka., »sijajno sred-stvo za beg!«

»Mogoče pa je res,« je pripomnil Mansus.

Pomen letala so pojasnili Tu. Kau. kako mi-nuto pozneje, ko ga je ustavila oborožena straža. Pogled na njegovo legitimacijo je zadostoval, da je smel dalje.

»Kaj se je zgodilo?« je vprašal.

»Neki jetnik je pobeignil,« je odgovorila straža.

»Pobeignil z letalom?« je vprašal T. Ka.

»Nič ne vem o letalu, gospod, vem samo, da je eden izmed delavcev pobeignil.«

Voz se je ustavil pred vrati jetnišnice in T. Ka. je s svojimi pomočniki izstopil. Ni bilo težko najti upravitelja, ki je bil zelo zaposlen, ker beg kakega kaznjence je kaj resna zadeva.

Uradnik bi bil osoren, a legitimacija je tudi njega pomirila.

»Ves iz sebe sem,« je dejal upravitelj, »seden izmed kaznjencev je pobeignil. Mislim, da vam je že znano.«

»Mislim, gospod, da bo še nekdo izmed vaših ljudi odšel,« je odvrnil T. Ka., ki je imel čudno

spoštovanje do vojaških oblasti. In je vzel doku-ment in ga položil na mizo pred upravitelja.

»Odllok, da se izpusti John Lexman, ki je ob-sojen na petnajst let ječe.«

»Datirano je včeraj zvečer!« je vzkljnil in se oddahnil. »Hvala Bogu, tiče se človeka, ki je po-begnill«

VIII.

Dve leti po teh dogodkih se je vozil T. Ka. iz Batha v London, ko je bral v dnevniku »Morning Post« zanimivo poročilo, ki ga je kratko obvestilo, da se je udeležil gospod Remington Kara, vplivni leader grške kolonije, kot častni gost obeda, ki ga je priredilo Helensko društvo.

T. Ka. je videl Kara samo mimogrede po onem usodnem jutru, ko je odšel, da ni pobeignil samo njegov dobri prijatelj iz destmoorske jetnišnice ter kakor izginil prav tedaj, ko je bilo izdano njegovo pomiloščenje, temveč da se je izgubila tudi njegova žena, kakor bi se vdrla v zemljo.

Kakor slučajno, tako je mislil tudi T. Ka., je prav tedaj izginil tudi Kara iz Londona, kjer se je spet pojavil čez šest mesecev. Na katero koli vprašanje, kje bi se nabajala Lexmanova, je bil ljubezniv, a ni vedel nič povedati.

John Lexman se je pač najbrž ekrl v kak od-maknjen kot, da bi se ognil pravici, in žena je mo-rala biti pri njem. T. Ka. ni dvomil v tako razlago. Objavil je dopis o pomiloščenju in vseh okoliščin, ki so ga povzročile, ter še poskrbel, da so vsi po-membni evropski listi prinesli to poročilo v iz-veščku.

Med odvetniki ni bilo še rešeno vprašanje, je li John Lexman zaradi svojega bega stvarno kaj kriv ali ne in je li kazniv, kar pa Ta. Ksa. ni

vznemirjalo, da ne bi mogel spati. Sicer pa je naj-ekrbneje proučeval vse podrobnosti bega. Odgo-vorni čuvaj je bil odpuščen iz službe, a je kmalu nato kupil v Falmouthu neko pivovarno, in sicer za tako ceno, ki v uradnih krogih ni dopuščala dvo-ma, da se je dal za ogromno vsoto podkupiti...

Kdo je zamislil beg in poskrbel zanj, gospa Lexmanova ali Kara?

Nemogoče je bilo spraviti Kara v zvezo s tem dogodkom. Avto so izsledili v Exteru, kjer si ga je izposodil neki gospod, ki je bil očividno iz ino-zemstva, šofer pa, kdor koli je bil, je popolnoma izginil. Ob preiskavi v Karovem hangarju v Wem-bleyu so ugotovili, da sta ostala njegova dva mono-plana na mestu in T. Ka. ni mogel izslediti gospo-darja letala, ki ga je videl usodnega jutra nad Dertwoosom.

T. Ka. je bil nekoliko razdražen, a se je le muzal, ko še vedno niso verjeli, da bi se bil mogel izvršiti beg na tak način. Medtem ko je gledal iz vlaka, kako beži mimo okna pokrajina, se je za-mislil v posamezne prizore vse zadeve.

Z vzdihom je odložil dnevnik, iztegnil noge na nasprotni sedež in se predal sanjarjenju. Pa je le kmalu vzletel spet česopis in raztresen v njem lekal kaj zanimivega, s čimer bi prignal dolgočasje zad-njega kosa vožnje med Newburyjem in Padding-tonom.

Našel je nič kaj vabljiv, dva stolpeca obsega-joč članek. »Rudninsko bogastvo Sierre de Fulgo«. Bil je pisan v bleščočem slogu, a obenem lahek in po-učen. Govoril je o doživljajih v močvirju onstran Zaliva sv. Boštjana, o potovanju ob reki Guarez Celinan, o nočeh, prečutih v pragozdovih, in za-ključil z geološkim poročilom, razpravljajoč o vred-nosti scenita, porfirja, trahita in dialiba.